

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV BOHEMISTIKY

**Osobnost Vladimíra Holuba v kontextu
moderního umění 20. století**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vypracovala: Šárka Trepková

Studijní obor: HIS-BOH

Vedoucí bakalářské práce: prof. PaedDr. Vladimír Papoušek, CSc.

České Budějovice 2011

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své disertační práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 1. července 2011

Šárka Trepková

Anotace:

Předkládaná práce se soustředí na osobnost Vladimíra Holuba (1912-1995), jihočeského umělce a neprávem opomíjeného solitéra, jenž svým vkladem do českého moderního umění patří k významným, leč dosud nezmapovaným kapitolám české kulturní historie. Vladimír Holub je spojován především se surrealismem. Vedle jeho výtvarného díla a sochařské činnosti je pozoruhodná i jeho bohatá korespondence, kterou vedl s mnoha osobnostmi domácího i světového výtvarného umění a literatury. Právě na tuto korespondenci, jenž je uložena v PNP, bude zaměřena předkládaná práce.

Práce je rozdělena do několika kapitol, v nichž autorka interpretuje Holubův život na základě několika klíčových oblastí, jenž byly pro jeho život stanoveny jako podstatné. Tyto hlavní okruhy tvoří Politika, Umění (a tedy hlavně Literatura) a Přátelé. Jejich význam bude doložen v následné korespondenci, která přinese průřez Holubovým duševním životem, jako i jeho životem a dílem. V úvodu práce je autorkou zachycen podrobný Holubův životopis, který je doplněn vzpomínkami jeho nejbližších či přímo jej samého, což svědčí o jedinečném dokladu umělcovy autenticity. I přes nepřízeň osudu, danou dobou jeho působení, se Vladimír Holub pokouší zachovat si uměleckou a myšlenkovou identitu, jejíž analýzou se autorka práce bude také zabývat.

Abstract:

This thesis focuses on the personality of Vladimir Holub (1912-1995), the South Bohemian artist and an unjustly neglected solitaire who, with his contribution to Czech modern art, belongs to an important but so far unmapped chapters of the Czech cultural history. Vladimir Holub is primarily associated with Surrealism. In addition to his artwork and sculptural work is also remarkable his rich correspondence with many leading personalities of national and world art and literature. The thesis focuses at this correspondence, which is stored in the PNP.

The thesis is divided into several chapters, in which the author interprets Holub's life based on several key areas, which were essential in his life. The main topics are politics, art (and especially literature) and friends. Their importance will be documented in subsequent correspondence, which brings a cut through Holub's intellectual life as well as his life and work. In the beginning the author captures Holub's detailed biography, which is completed with directly his memories or memories of his closest friends. That demonstrates the artist's unique proof of authenticity. Despite the adversity, at the time of his being, Vladimir Holub is trying to retain his artistic and intellectual identity, which is also analyzed by the author of the thesis.

Chtěla bych poděkovat prof. PaedDr. Vladimíru Papouškovi, CSc. za inspirativní vedení a cenné rady.

Dále pak Památníku národního písemnictví v Praze a Okresnímu muzeu v Jindřichově Hradci za možnost přístupu k fondu Vladimíra Holuba a nahlédnutí do archiválií; Jiřímu Valochovi za spolupráci a v neposlední řadě také všem pozůstalým a přátelům Vladimíra Holuba, bez jejichž pomoci by tato práce nevznikla.

OBSAH

<i>Úvod</i>	8
I. Životopis	10
II. Politika	15
2.1. Korespondence	18
III. Umění	24
3.1. Literatura	27
3.2. Některé ukázky z Holubovy tvorby	30
3.3. Korespondence	38
IV. Přátelé	55
4.1. Korespondence	55
<i>Závěr</i>	69
Literatura a prameny	73
Přílohy	75

Při citacích z dopisů je užito tzv. transkripce, a to podle několika zásad. Respektuji jejich jazykovou odlišnost a zachovávám všechny vysvětlitelné jazykové tvary hláskové, mluvnické i syntaktické. Ukázky však upravuji po stránce grafické, když jsou správně opraveny pravopisné chyby, při nichž jsem se řídila dnešní spisovnou jazykovou normou. Některé hláskové zakončení slov (např. diftongizace *y* v *ej*) jsou nicméně ponechány z důvodu autenticity mluvčího. Dále jsou pozměněna velká písmena (hlavně jmen vlastních) a částečně zasahuji také do interpunkce (psaní délky samohlásek, rušení čárky před *a* v poměru slučovacím, naopak přidání čárky před *že*, atd.). Všechny citace z dopisů, a rovněž i osobní vzpomínky, jsou pro lepší přehlednost zvýrazněny kurzívou. Grafického symbolu [/] používám pro doplnění datumu u dopisů, které sice není uvedeno, ale je autorkou práce dohledáno.

Úvod

Také v dnešní době nacházíme umělce 20. století nezměrného významu, jimž se však doposud nedostalo patřičného ocenění, protože upadli v zapomnění vinou okolností, jež byly dány dobou jejich působení, a které je proto třeba znovu nalézat. O jeden takový případ se jedná u jihočeského, z Jindřichova Hradce pocházejícího umělce a neprávem opomíjeného solitéra Vladimíra Holuba (1912-1995), právem označovaného jako „jihočeský Evropan.“

Na úvod je nutné položit otázku: *Jak dlouho bude Vladimír Holub, kdysi politicky persekvovaný, opomíjen ve své vlasti? Jak dlouho zůstane jeho dílo nedotčeno zájmem české kulturní historie?* Nalézt dostatečně uspokojivou odpověď na tato slova je nicméně velmi obtížné a ačkoliv se v posledních letech rozmohl výzkum Holubovy umělecké aktivity, tento výzkum jej bohužel vnímá pouze jednostranně jako sochaře a malíře, mimo dění stále zůstává zachycení jeho literární činnosti. Ta se stala dosud neprozkoumanou oblastí a čeká na svého zpracovatele. Velký význam přináší Holubův archiv uložený v Památníku národního písemnictví v Praze, který obsahuje na šedesát beden s rukopisy a skládá se nejen z literární pozůstalosti, ale obsahuje také asi 4000 listů, které se z velké části týkají korespondence. Při bližším ohledání objevíme, že se jedná o korespondenci s umělci a spisovateli, kteří pocházeli převážně ze západní Evropy a kteří byli komunistickým režimem zakázáni. Můžeme se domnívat, že právě s nimi se Holub cítil jak myšlenkově tak umělecky více spjat než s vlastními českými tradicemi. Budiž nám tedy tento doposud jen na seznamech existující archiv klíčem k umělcovu bližšímu porozumění.

Tato práce se pokusí vůči postavě Vladimíra Holuba zaujmout takový postoj, jenž ho uvede a blíže představí české kulturní společnosti. Shrne životní dráhu českého modernisty, kterou dokreslí vzpomínky ať už přímo jej samého (zachycené v deníkových záznamech), nebo jeho blízkých přátel. Následující tři hlavní okruhy, jimiž se chci v práci věnovat především, tvoří: *Politika*, *Umění* (a tedy hlavně *Literatura*) a *Přátelé*. Ty přinesou průřez Holubovým duševním světem, jako i jeho životem a dílem. Každé z nich bude nejprve teoreticky vymezeno a poté názorně představeno na ukázkách z dopisů z jednotlivých let jeho života. Z velké většiny pocházejí představené dopisy od umělce Jiřího Valocha (*1946) a překladatele

Františka Jungwirtha (1920-1997), jež jsem zvolila jako zástupce českého prostředí a také proto, že se s nimi Holub velmi dobře znal a přátelil. Skutečně výjimečný úkaz pak představuje dopis od Maxe Broda (1884-1968) a Emanuela Lešetického z Lešehradu (1877-1955), jako i věrné přítelkyně Olgy Teinitzerové (1927-2005), s kterou prožil poslední léta svého života. Jelikož byly veškeré Holubovy práce, materiály, ale i korespondence v padesátých letech zásahem vnějších sil zničeny, budu pracovat jen s dopisy, které se dochovaly i do dnešní doby a které ponесou datum pozdějšího letopočtu.

Můžeme se domnívat, že pomocí korespondence a archivního sbírání se Vladimír Holub pokoušel vybudovat si svůj vlastní svět, v kterém žil životem jakéhosi poustevníka, a níže předložené dopisy jsou nám jedinečným dokladem toho, že i přes nepřízeň osudu se pokoušel zachovat si uměleckou a myšlenkovou identitu. V dnešní době je jeho dílo označováno jako velice všestranné, ale i přesvědčivé a originální, a je chápáno jako významný příspěvek k evropským dějinám výtvarného umění a literatury 20. století. Věřme, že i on sám, nadšený milovník korespondence a všech netradičních typů umění, by zájem o toto bádání jedině podpořil a „po holubovsku“ ocenil ...

I. Životopis

Vladimír Holub se narodil jako jediné dítě dne 16. července 1912 v konzervativní rodině soudního úředníka Dominika Holuba a jeho ženy Marie.¹ Záhy po narození je pokřtěn a přijímá druhé jméno Adolf, které však nepoužívá. Již od raného dětství se projevuje jeho výjimečný výtvarný talent, kreslení a čtení se staly jeho nejoblíbenější a každodenní zálibou, a ačkoliv neměl doma pochopení a rodiče mu nerozuměli, podporu našel hlavně u hraběnky Černínové z jindřichohradeckého zámečku a u Emy Destinnové, která pobývala v nedaleké Stráži nad Nežárkou a s kterou se již jako sedmiletý několikrát sešel.² Ve svém mládí rovněž poznává uznávané osoby, s kterými ho bude pojít přátelství po celý život, jako byl např. malíř, karikaturista a spisovatel Adolf Hofmeister či spisovatel Jiří Mucha. Po maturitě na gymnáziu v Jindřichově Hradci chtěl dál pokračovat a rozvíjet se v umělecké tvorbě. V roce 1930 proto neváhá a přihlásí se na pražskou akademii, kterou mu však vzápětí otec odepře. Holubův přísný otec totiž nikdy neměl pochopení pro synovo nadání a jeho věčné zamyšlení a snílkování a nechuť k honbě po majetku ho značně rozčilovaly a přinášely mezi oběma trvalé neshody. Vladimír Holub začal tedy pracovat jako soudní písař, nicméně již po roce se s touto prací rozloučí a vydává se pěšky do Rakouska a severní Itálie. V roce 1934 se na doporučení Alfonse Muchy usazuje v Paříži, kde se živí jako kreslíř a karikaturista v místních kavárnách. Následující čtyři roky, které zde prožil, podstatně ovlivnily jeho další život i literární a výtvarné dílo. Také stopy osobností jako byl např. André Breton, Salvador Dali, Max Ernst, Jean Cocteau, Jindřich Štýrský, Toyen, František Kupka či Man Ray,³ s nimiž se v té době seznámil, nacházíme v Holubově pozdější umělecké práci i životních postojích. Po Francii mu byla Adolfem Hofmeisterem nabídnuta možnost vycestovat (a zároveň emigrovat po mnichovské dohodě) do USA a projevit svůj talent také tam, to však Holub odmítá z důvodu, že by se odcizil milovanému umění, a rozhodne se vrátit domů.⁴

¹ Muzeum Jindřichův Hradec, fond Vladimíra Holuba, rodný list.

² Pořad o Vladimíru Holubovi, Schůzky s literaturou ze dne 26. 1. 2003 (připravila Sabina Langrová), Český rozhlas 3 - Vltava.

³ Vaněk, M., *Polozapomenutý český modernista*. A2, 2007, roč. 3, č. 43, s. 8.

⁴ Pořad o V. Holubovi, Schůzky s literaturou ze dne 26. 1. 2003 (př. S. Langrová), Český rozhlas 3 – Vltava.

Do Československa se Vladimír vrátil na podzim roku 1938, nově absolvuje knihovnické studium a usazuje se opět v rodném Jindřichově Hradci, kde začíná pracovat jako knihovník. Po ukončení války podniká časté cesty do Prahy, kde navštěvuje Klementinum a jak vzpomíná: „*přečte i 16 knih za den, jen aby se toho dozvěděl co nejvíce.*“⁵ V Praze navazuje kontakty s básníkem Vítězslavem Nezvalem, vůdčí osobností pražské surrealistické skupiny, a také s liberálním katolickým básníkem a vydavatelem Josefem Floriánem, Konstantinem Bieblem, Janem Aldou, a dalšími. Jak velmi rád vyprávěl: „*Jako mladík jsem musel být hrozný drzoun. Dnes třeba těžko chápu opovržlivost, která mne při každé cestě do Prahy vedla za V. Nezvalem – a vidíte, on mne nejen nevyhodil, ale dokonce poseděl s amatérským autorem, daroval svou nejnovější knihu s věnováním... Nebo A. Breton – vždycky mne zajímal surrealismus a tedy i jeden z jeho předních teoretiků. Při první cestě do Paříže jsem si umínil, že ho vyhledám, ale nepodařilo se mi nikde získat jeho adresu. Pak jdu jednou po nábřeží, bylo po poledni, proti mně pán v modrém s dámou ve žlutých šatech. Nejdříve mne zaujaly „hradecké barvy“, pak tvář – a byl to on. Oslovil jsem ho jménem, kluk z Jindřichova Hradce, který se vždycky motal kolem knih a muzea, pletl se do umění – a slavný francouzský spisovatel ...*“⁶

Válečné období let 1940-1945 prožil v poklidu v J. Hradci, kde nadále pracuje jako knihovník a zároveň se intenzivně zabývá katolickou mystikou a esoterickými vědami (jeden z Holubových útlých spisů je věnován historickému vývoji pojmání zlata a fenoménu *zlatosti* obecně). Mimo jiné vytváří množství básní a hravých aforismů. Občas zajede do Prahy, kde se v této době seznamuje s Emanuelem Lešetickým z Lešehradu, jemuž začne dělat osobního sekretáře a pomáhat mu v utváření jeho unikátní sbírky. Dále se stýká se Seifertem a Nezvalem a nově potkává historika Zdeňka Kalistu, Vladimíra Neffa, Jindřicha Hořejšího, Vladimíra Holana, překladatele Václava Mengera, a další.⁷ Zpátky v J. Hradci usiluje o některou práci v archivu v regionu, ale vždy byl někým předběhnut nebo přímo odmítnut. Když na něj v polovině roku 1946 přišlo udání, byl vyzván pracovním úřadem, aby nastoupil do práce ve strojovém podniku v Aši, kde nejprve pracoval u stroje a pak byl převeden do funkce vychovatele v internátu za městem. Byl z toho hluboce zdeprimovaný a také

⁵ Tamtéž.

⁶ Šafrová, D., Umění bez konvencí. In: Christoph Brockhaus (ed.), *Holub LUDENS*, Duisburg 2001, s. 11.

⁷ Pořad o Vladimíru Holubovi, Schůzky s literaturou ze dne 26.1.2003, Český rozhlas 3 – Vltava.

nespokojený s jednáním nadřízených, což vedlo k tomu, že podal výpověď a vzápětí velmi uvítal její kladné přijetí, když byl svědkem odsunu Němců z pohraničí, který s ním hluboce otřásl. Odešel do Prahy, kde doslova živořil. Každou noc přespával u někoho jiného, dny trávil promrzlý a hladový chozením po adresách z pracovního úřadu.

„Nakonec mi bylo tak bídně, že jsem začal pomýšlet na sebevraždu jako na jediné východisko. Z nahodilého setkání se Zdeňkem Kalistou se ukázala možnost přežití – vstoupit do kláštera. A tak jsem se s jeho doporučujícím listem objevil na Břevnově...“⁸

Vladimír Holub od 1. listopadu roku 1946 nastoupil do břevnovského kláštera k opatu Anastázi Opaskovi, kde získává opět střechu nad hlavou a má zde zajištěný přísun jídla. Jak vzpomíná: *„Klášter mi vrátil radost ze života a naučil mě vážit si toho, co mi bylo samozřejmostí. Naučil mě těšit se z nejběžnějšího.“⁹*

V břevnovském klášteře dostává na starost místní knihovnu a třídí literární pozůstalosti (přitom mnohé z nich zachrání od cesty do kamen). Rovněž se zde setkává s Olgou Teinitzerovou, svou budoucí celoživotní družkou (a neteří věhlasné textilní výtvarnice Marie Hoppe Teinitzerové, která v Jindřichově Hradci založila světoznámou gobelínovou dílnu), která se chodila modlit do místního kostelíku. Po puči v únoru 1948 komunisté začali likvidovat benediktiny v Břevnově. Veškerý personál včetně kuchařek je v proticírkevních procesech odsouzen k nepodmíněným trestům odnětí svobody. Vladimír Holub dostal 2 roky – za „podvracení lidově demokratického zřízení republiky a zločin sdružování proti státu“¹⁰, jeho veškerá korespondence s pařížskými přáteli zmizí beze stopy v archivech StB. Jeho dosavadní práce – kresby, dřevořezy a grafiky – StB zničila. Po dvouletém pobytu ve vězení na nucených pracích v příbramských uranových dolech, kde se mj. setkává s Jiřím Muchou, přítelem z mládí, se Vladimír Holub vrací do Jindřichova Hradce a začíná pracovat jako noční hlídač v jednom JZD poblíž města.

„Vladimír byl Hradečák a když se vrátil z vězení, dostal na vybranou: buď do dolů, kde už pracoval, takže věděl o co jde, anebo do zemědělství. No tak šel hlídat

⁸ Pořad o Vladimíru Holubovi, Schůzky s literaturou ze dne 26. 1. 2003, Český rozhlas 3 - Vltava.

⁹ Tamtéž.

¹⁰ Muzeum Jindřichův Hradec, fond V. Holuba, úřední dokument Žaloba.

krávy tady do státního statku. Jezdil tam na kole napřed a pak už měl takovýho mopedíka.“¹¹

Práci nočního hlídače vykonává Vladimír Holub až do roku 1968, kdy dostává místo archiváře v jindřichohradeckém muzeu, kde pracuje až do odchodu do penze. Po návratu z vězení, v roce 1952, se rovněž stěhuje s Olgou Teinitzerovou na krásné místo u řeky Nežárky v Jindřichově Hradci do „domečku“, kde si shromažďuje svoje věci a v této překrásné romantické lokalitě pod zámek žije a má zde i svůj ateliér. Zde pracuje až do své smrti. Buduje rozsáhlý archiv s orientací na moderní výtvarnou a literární avantgardu a setkává se s výjimečnými lidmi, kteří ho do Jindřichova Hradce jezdí pravidelně navštěvovat. Rovněž píše krátké texty a aforismy, které věnuje Olze.

„To se vůbec nedá říct, že bysme spolu s Vladimírem vedli smutný život. My jsme nikdy neměli žádný peníze, ale že by nám bylo nějak smutno, to se nedá říct. Tady chodilo spousta mladých lidí, daleko mladších než byl Vladimír, nebo i já. Sedávali jsme tady na zahradě, popijeli jsme kafe, nic k tomu, poněvadž na to už nebylo, ale kafe bylo. A tu a tam se tu vždycky objevil někdo takovej zajímavěj, že.“¹²

Během celého života navazuje Vladimír Holub kontakty s různými umělci, nejen výtvarnými, ale i s literáty, básníky, představiteli různých, zvláště avantgardních směrů a s mnoha významnými umělci v zahraničí. Tak vznikl daleko od kulturního centra jakýsi „holubník“, centrum, kam se všichni jeho přátelé slétali.¹³ Jezdil za ním i Josef Škvorecký se Zdenou Salivarovou a mezi jedno z výjimečných setkání patří také s Günterem Grassem, nositelem Nobelovy ceny za literaturu. Všechny návštěvy jsou zaznamenány v jeho denících a návštěvních knihách. S přáteli udržuje taktéž čilou korespondenci.

Od roku 1962 začíná vystavovat svoje práce, zprvu pouze polooficiální a malé, regionálního charakteru. Jedna z větších výstav se konala v Biologickém institutu Akademie věd v Praze a velký úspěch měla také jeho samostatná výstava v Moravském muzeu v Brně. Další malé výstavy se konají v Praze, Brně, Jindřichově Hradci a Českých Budějovicích. V roce 1969 obeslal velkou výstavu českého umění v Paříži Exposition des artistes tchecoslovaques, po vernisáži strávil několik dnů ve francouzské

¹¹ Paměti Olgy Teinitzerové, Schůzky s literaturou ze dne 6. 9. 2003 (red. Hana Soukupová), Český rozhlas 2 - Praha.

¹² Paměti Olgy Teinitzerové, Schůzky s literaturou ze dne 6. 9. 2003 (red. Hana Soukupová), Český rozhlas 2 - Praha.

¹³ Vaněk, M., *Polozapomenutý český modernista*. A2, 2007, roč. 3, č. 43, s. 8.

metropoli, jak mu bylo povoleno, avšak poté se musí vrátit zase zpět. Účastní se rovněž výstavy umění v materiálu v Colombes, Corbeile a St. Ouen.

V roce 1985 se koná první a zároveň poslední Holubova velká retrospektivní přehlídka jeho tvorby v Domě umění v Brně organizovaná Jiřím Valochem.

V roce 1986 po mozkové mrtvici redukuje Vladimír svou uměleckou aktivitu a omezuje kontakt s přáteli. Po čase předal velkou část archivu včetně převážné většiny vlastních koláží Uměleckému archivu Památníku národního písemnictví v Praze. Zemřel 9. prosince 1995 na následky třetího infarktu a je pohřben na hřbitově v Jindřichově Hradci.

II. Politika

Vladimír Holub se o politiku nikdy moc nezajímal. Bohužel však doba, v níž se narodil, byla neúprosná a nastolila mu překážky, kterým musel s odvahou čelit, i politické záležitosti, s kterými se až do konce života potýkal. V těžké době padesátých let bylo mnoho lidí zatčeno a vězněno za protistátní akce. Holub mezi ně patřil a to jen díky tomu, že žil v břevnovském klášteře a dělal pomocníka opatu Opaskovi. Jak tvrdí úřední dokumenty: *„Holub v lednu 1950 v klášteře sv. Ignáce v Praze, byť dotazován orgány státní bezpečnosti, zda je přítomen archivář Čeřovský,¹⁴ zaměstnaný v tomtéž místě, upozornil ho na tuto skutečnost a když se Čeřovský ukryl na kůru v přilehlém kostele, sdělil uvedeným pátrajícím orgánům, že Čeřovský přítomen není. Po jejich odchodu pak Holub Čeřovského o tom vyrozuměl, načež Čeřovský ho zavedl do archivu, kde mu ukázal hnědou obálku s obsahem nějakých listin s tím, aby obálku předal pro případ, že by on Čeřovský byl zatčen, francouzskému žurnalistovi Beaujeanovi. Tak Holub skutečně v polovině ledna 1950, po zatčení Čeřovského, udělal. Obálku s listinami, jejichž obsah sice neznal, ale věděl o nich vzhledem k okolnostem, že svým obsahem jsou zaměřeny proti zájmům ČSR, předal manželce Beaujeana s tím, aby je odevzdala manželovi. Z Holubova doznání bylo patrné, že si byl vědom toho, že Čeřovský je účasten jako řádový zaměstnanec na rozvratné činnosti církevní hierarchie a že jde o činnost organizovanou již vzhledem k osobě cizího žurnalisty.“¹⁵*

Dne 30. července 1951 byla na Vladimíra Holuba podána žaloba okresního prokurátora v Praze a bylo stanoveno hlavní líčení na 31. srpen 1951, v 9.30 hod.¹⁶ Holub byl při něm odsouzen k trestu odnětí svobody na dobu trvání 18 měsíců, bylo mu však znemožněno jakéhokoliv právního zastoupení - ani obhájce ex offio neměl - a celý soud trval ani ne 5 minut.¹⁷ Rovněž veškeré žádosti o podmíněný trest skončily fiaskem. Několik dnů po rozsudku byl vězněn na Pankráci a odtud pak transportován na P. Ú. Fierlinger (Kladno), kde si odpykal celý trest. Ve svých vzpomínkách popisuje Vladimír Holub život ve vězení takto:

¹⁴ Augustin Čeřovský (1913-1980), archivář, člen protistátní skupiny perzekvován komunistickým režimem.

¹⁵ Muzeum Jindřichův Hradec, fond V. Holuba, úřední dokument Žaloba.

¹⁶ Tamtéž, Předvolání obviněného k hlavnímu líčení.

¹⁷ Tamtéž, Odškodnění z důvodu rehabilitace ze dne 26. 4. 1994.

„První dojmy byly zoufalé. Fyzicky slabý, přál jsem si zemřít. Než přežil jsem to. Na lágru se sešel s Jiřím Muchou a seznámil se s mnoha lidmi, o nichž by člověk nikdy nepředpokládal, že by mohli přijít do vězení. Volný čas věnoval četbě, výpiskům a psaní vlastních věcí /verše/, díky řečenému panu Bradáčovi podařilo se mi sehnat zápisníček a tužku a sehnal je i pro J. Muchu. O všechn tento materiál jsem však při propouštění přišel /byl mi odebrán/ a nedostal ho už, třeba si o něj napsal.

Nejhorší dojmy z lágru:

1) biografické představení a nucení k projevům, v čemž se vyznamenal nějaký pan Mácha

2) oplocení tábora /dvojité dráty, mezi nimi pěšinka/ a tabulky:

NEVSTUPOVAT! OSTŘELOVANÉ PÁSMO!

3) několik smrtí, jichž byl svědkem, tak rozmačkání bývalého majitele továrny na jemnou optiku, jehož rozmačkaly vozíky s uhlím, když se utrhly ...

4) chování některých vězňů /zloději, vrahové atd./¹⁸

Vězení a práce v dole Vladimíra poznamenala nejen po celý zbytek života, vřdyt' v něm téměř zemřel, ale také v oblasti umění. Okamžitě, ještě po nástupu do vězení, v březnu roku 1952, dostal peněžitý trest ve výši 10.000 Kč,¹⁹ což byla v té době částka nezanedbatelného významu a díky níž až do konce života živořil a žil skromně. Oficiálně byl propuštěn dne 10. 1. 1953,²⁰ avšak nálepky podezřelého člověka, který byl vězněn, už se nezbavil nikdy. Byla mu ztížena či téměř odepřena možnost vycestovat do zahraničí a realizovat své dovednosti rovněž tam.

„Byli jsme jenom vázaný tady, já ne, ale Vladimír byl tady vázaný tímhle tím prostředím, jinak by byl rád taky do světa, což mu nebylo vůbec umožněno, že jo. Byl několikrát pozvaný do ciziny, ale nikdy nedostal povolení k vycestování, což bylo přirozený. Byl dva roky v té base, že jo.“²¹

¹⁸ Tamtéž, deníkové záznamy Vladimíra Holuba.

¹⁹ Tamtéž, Platební příkaz ke dni 7. března 1952.

²⁰ Tamtéž, telegram ze dne 9. ledna 1953.

²¹ Paměti Olgy Teinitzerové, Schůzky s literaturou ze dne 6. 9. 2003 (red. Hana Soukupová), Český rozhlas 2 - Praha.

„Několikrát jsem mu říkala, běž a zkus to, vždyť už jsi v důchodu, tak tě musí pustit! Ale kdepak, nikdy... a oni ti Francouzi byli tak milí, že mu ty pozvánky na různé výstavy posílali pořád.“²²

Po svém propuštění se tedy Vladimír vrací do Jindřichova Hradce a jako politický vězeň, kterému je přiřazena podřadná práce, začíná pracovat jako pomocný dělník a hlídač nedaleko od města ve vesničce Drahýška.²³ Jak si všímá Čestmír Lang: „V době, kdy se společnost oddává dobrodružství explosionismu, kdy vynikají jména jako Vladimír Boudník, obchází tento padesátiletý noční hlídač kravíny a čte si v Joyceovi a v manifestech Fluxu, které ze Západu propašovali jeho přátelé.“²⁴ Připomeňme si, že téměř čtvrt století před tím, v letech 1935-1938, tento noční chodec doslova nasával surrealismus přímo v místě jeho vzniku. Ve svých padesáti letech je nyní jako noční hlídač nejen zcela izolován od jakéhokoliv uměleckého dění, ale dokonce i odříznut od předválečné literatury a vlastní tvorby, kterou mu zabavila StB. Podle Čestmíra Langa se: „Rozhodne nasadit si jednou provždy masku naivního malíře, která bude tak hodnověrná, že jí někteří jeho přátelé budou věřit i po jeho smrti.“²⁵ Ve svém odporu vůči jakékoliv autoritě, s níž se v životě setkal, nejprve v podobě svého despotického otce a později i v nastolení totalitního komunistického režimu v zemi, měl možnost v sobě samém kultivovat zbraň, tolik vlastní českému národu – „tichou ironii“²⁶ ...

Zajímavé je pak zjištění, že počátek Holubova návratu k uměleckému psaní a tvoření spadá do období první oblevy po éře Stalinovy diktatury. Později se dočkal i největšího kulturně-politického uvolnění, jež nastalo v době Pražského jara v roce 1968, a které je však příliš brzy následováno novou vlnou omezování umělecké svobody, trvající až do roku 1989.

Teprve dne 4. 11. 1991 byl zrušen rozsudek Okresního soudu trestního v Praze ze dne 31. 8. 1951, díky němuž byl Vladimír Holub odsouzen k pobytu ve vězení.

²² Pořad o Vladimíru Holubovi, Schůzky s literaturou ze dne 26. 1. 2003 (připravila Sabina Langrová), Český rozhlas 3 - Vltava.

²³ Rozhovor s Josefem Brchaněm, jindřichohradeckým pamětníkem a přítelem V. Holuba, vedený Š. T. v J. Hradci dne 25. 1. 2011.

²⁴ Lang, Č., *Vladimír Holub – zapomenutý dědic avantgardy*. Revolver Revue, 2003, č. 51, s. 251.

²⁵ Tamtéž, s. 252.

²⁶ Tamtéž.

Plně rehabilitován byl až v roce 1994, kdy mu byla přiznána částka odškodnění, za ušlý zisk v době věznění apod., ve výši 52 303 Kč.²⁷

2.1. Korespondence

Dopis Františka Jungwirtha, nedatován, ale odhadována je doba na počátku 50. let, brzy po propuštění Holuba z vězení. I přes to, že Holub pracoval po nocích, své milované umění nikdy neopustil a věnoval se mu i nadále, přes den mu přece zbylo ještě spoustu času na práci a tvoření.

„Milý Rado,

moc jsi mne překvapil, že jsi se vrhl do práce jako lev, to bych byl nikdy do tebe neřekl, že se v té dvouletce tak změníš. Jak dovedeš člověka překvapit, tak bych se ani nedivil, kdybys při tom upatlal ještě nějaký román (myslím jako knihu a ne něco s děvčaty). Je vidět, že jsi komunista tělem i duší a žes to vzal správně, neb výroba statků je všem přednější, než nějaké básničky l' artpourolartistické nebo nějaký Joyce.

Jinak doufám, že se ti při těch vedrech daří dobře a pro dobrý spánek bych ti doporučoval spát při otevřeném okně, ovšem nejezdí-li ti pod okny tramvaj a moc aut nebo taky vlak, neb ten prach není zdrávo dýchat.

To je přece jen něco jiného než sedět někde v archivu nad starými papíry, z čehož bys mohl dostat hemeroidy.²⁸

Další dopis Františka Jungwirtha ze dne 24. 3. 1968 Praha informuje o současném dění v Praze a popisuje šířící se náladu mezi lidmi po událostech Pražského Jara. Sám autor dopisu pak na závěr přidává vlastní postoj k danému stavu.

„Kdy přijedu neznáju, ale hlavně, když už nevlaje vlajka na Hradě, hned jeden omlád. V pondělí začíná ve Večerní Praze odstřel na pana Hendrycha²⁹, toho tlustého /ne spisovatele!/. Nejlíp to vyjádřil jeden “chulikán“ jak říkají lidi, který ve Spálené večer

²⁷ Muzeum Jindřichův Hradec, fond V. Holuba, Odškodnění z důvodu rehabilitace, 26.4.1994.

²⁸ Literární archiv Památníku národního písemnictví v Praze, fond Vladimíra Holuba, korespondence s Fr. Jungwirthem, neuspořádáno.

²⁹ Hendrych, Jiří – tehdejší tajemník ÚV KSČ, stalinista a odpůrce Antonína Novotného, při Pražském jaru se spojil s reformními komunisty.

onoho památného Jarního Dne vykřikoval: Tonda³⁰ už neplatí! Hele, Tonda už neplatí! Doufám, že i stalinistům v J. Hradci je drobet ouzko a mají žlučovou koliku, jak telefonoval byvší mocipán Večerní Praze, proto prý nemůže mluvit. Tak pozdravujte ty slušný lidi a zatím maucta.“³¹

Pozoruhodné na korespondenci 70. let s Jiřím Valochem je především to, že se během ní několikrát domlouvá Holubova výstava, která se má uskutečnit v Brně. Bohužel tato výstava vlivem okolností nikdy neproběhne a stane se tak až za dlouhých 15 let, v roce 1985 (*„nakonec byl schválen po několikaletých obstrukcích jako mimořádně talentovaný amatér s nějakým doporučením z muzea“*³²). Jiřího Valocha to samozřejmě velice trápí a píše o poměrech, které nastaly u nich v Domě umění. Ani jeho situace však není lehká, musí shánět nové zaměstnání a z výběrových řízení není úplně nadšen ...

Dopis ze dne 6. 10. 1970 Brno hovoří o plánování výstav, které by měly proběhnout v Domě umění v příštím roce a v kterém by se měla uskutečnit i Holubova výstava. Zároveň pojednává o zákazu tisku novoročenek, který nově nastal.

„item: s Miladou Novákovou jsme hovořili o plánu výstav na příští rok pro externí síň Domu umění. Tak jsem tam zaplánoval výstavu vašich koláží, přesný měsíc sdělím, až bude vše jisté, ale jistá pravděpodobnost tu již je ... mělo by to být ale dvojrozměrné věci, koláže, ale veliké ... nebo alespoň větší.

Pokud jde o náš tisk, vím, že je situace obtížnější, ale myslím, že zákaz novoročenek se týká finančních důvodů, má to být tlak na podniky apod., aby novoročenky nedělaly a šetřily tak státní prachy. Možná, že kdyby se pořídilo potvrzení z vaší censury (kde je? v Budějovicích?), tj. takové to povolení, značené písmenkem Q, tak by to bylo únosné ... informujte se, prosím vás, v té tiskárně, udělali-li by to v takovém případě ...“³³

..

³⁰ československý komunistický prezident Antonín Novotný, úřadoval v letech 1957-1968 (březen).

³¹ LA PNP, fond Vladimíra Holuba, neuspořádáno.

³² Rozhovor s Jiřím Valochem ze dne 17.4.2011.

³³ LA PNP, fond V. Holuba, korespondence s Jiřím Valochem, neuspořádáno.

Dopis ze dne 3. 11. 1970 Brno informuje o současném stavu Jiřího Valocha, který se momentálně nachází bez zaměstnání a je značně rozmrzelý poměry v Domě umění, jelikož plánované výstavy jsou jen průměrného charakteru a výstavy, které by stály skutečně za to, jsou na dobu neurčitou odloženy.

„Dosud ještě jsem bez zaměstnání, od počátku září se účastním konkursu na místo v rozhlase, kde bych dělal nějaké recenze výtvarné a literární, plus nějaké menší literární věci. Poslední zpráva zní: „i poslední konkursní úkol jste splnil odpovídajícím způsobem, nebudou-li komplikace v probíhajícím kádrovém řízení, budete přijat.“ Zmíněné řízení probíhá ovšem již čtvrtý týden, takže je vidět, že jest mu věnována odpovídající péče ... tož jsem zvědav ...tak vidíte, jak trávím čas. Krom toho ještě jsem dosti pečoval o ty naše “mladé přátele výtvarného umění“, totiž v tom smyslu, že chceme získat v rámci rekonstrukce Domu umění klubovnu, kde bychom mohli sami dělat výstavy. Myslím, že je k tomu nejvyšší čas, neboť oficiální výstavní dramaturgie v Brně mne naplňuje vrcholnou nespokojeností. Když chce člověk pořádnou výstavu, tak aby si ji udělal sám. A to ještě je vše ohromně složité / schvalování atd. /, takže pro Dům umění budu narok dělat jen jednu nebo dvě věci. Plány se stále mění a protože nejsou žádné oficiální pokyny, dělá se to raději co nejopatrněji. Což mne ovšem patřičně žere...“³⁴

Dopis ze dne 4. 6. 1974 Brno zaznamenává Valochovo souznění s nepříznivou Holubovou situací kvůli odkládané brněnské výstavě. Jeho podpora, byť realizována skrze dopisy a mnohdy vyjádřena vtipnými metaforickými obraty, je podporou nesmírně cennou, při níž Holubovi nezbyvalo než spoléhat na vlastní trpělivost.

„Vám přeji, abyste těch pětadvacet či padesát yardů běžel co nejdéle, když už je to tak a nedá se s tím nic dělat! Ale doufám, že jste zdravotně ve vhodné formě, abyste ty další štreky zvládl!“³⁵

Dopis ze dne 28. 1. 1975 Brno.

„Vaše výstava se díky různým přednostním oficialitám posouvá až na konec roku, ale v plánu je a jest tedy naděje, že opravdu bude!“³⁶

³⁴ Tamtéž.

³⁵ Tamtéž.

³⁶ Tamtéž.

Dopis ze dne 1. 1. 1977 Brno opět informuje o aktuálním dění v Domě umění, ovlivněném politickou aktivitou, a zaznamenává beznadějnost snahy o představení výstavy.

„Situace u naší firmy je komplikovaná tím, že paní Pospíšilová byla odejita do důchodu, takže překládá, tlumočí atd., ovšem vesměs taky mívá zajímavé věci. A u firmy? Zahnívání, buržoasní akademismus minulého století je pro nás takřka normou (pozvánky jistě dostáváte, takže v tomto ohledu můžete být bez pověr a iluzí).

To mne také vede k odkládání typu vaší výstavy, protože se mi to zdá u nás beznadějně, zvláště pak v té koncepci, která by mně připadala cenná.“³⁷

I když se Holub udržoval na okraji politického dění a nijak se neangažoval, spíše naopak, následující dopis je nám dokladem toho, že jistou povědomost o době si udržoval. Ať už čtením dopisů, popisujících určitou situaci, nebo články v časopisech, na které ho někdo z jeho přátel upozornil a doporučil mu je k přečtení. Jelikož právě Fr. Jungwirth byl onen aktér, který tak činil, můžeme se domnívat, že i u Holuba bychom našli jisté dávky ironie a nadsázky, zároveň stopy zesměšnění, s jakým vnímal komunistický svět.

Dopis Františka Jungwirtha ze dne 8. 4. 1978 Praha.

„Pro zasmání doporučuji, abyste navštívil knihovnu a podíval se na dvě fotky – vynikající sranda. Časopis Svět sovětů č. 14 titulní strana a č. 15 str. 9, speciálně obrázek dole v rohu. Budete mít veselou náladu celý den.

Jinak jsem tu měl vzrůšo, 28. 3. úterý hořela Tesla, je to hned naproti ... Bylo tam asi 500 lidí a koukali jsme se na skvělou práci pomatenců, neboť takhle blbě hasit ještě nikdo v životě neviděl. A škoda je dobrých 20 mil. a lidi říkají, že to byla sabotáž, neboť už v posledním měsíci hořelo dvakrát, ale byly to menší požáry, kde shořely koberce atd., škoda tisícová, takže se to zatušovalo.“³⁸

Humorně laděný tón, často doplněn ironickou myšlenkou a hyperbolou, se vyskytuje ve většině Jungwirthových dopisů nejen politického zaměření. Jeho narážky na komunistický režim jsou však tak časté, že se můžeme skrze ně domnívat,

³⁷ Tamtéž.

³⁸ Tamtéž.

že sympatizantem režimu skutečně nebyl. Dopis z pátku 25. 1. Praha o tom, jak i v nepříznivé době si Fr. Jungwirth zachovává zdravý rozum a vlastní smýšlení.

„Doufám, že nemáte obavy už, že jsem byl vlákán do tenat /třebaže pokusy by nechyběly/, ale bezpečí je v množství, jak říkají latinici.“³⁹

Dopis Fr. Jungwirtha ze dne 15. 2. 1981 Praha.

„Jo, a jestli pak víte co je to SOS? /Soubor opatření, soudruhu!/⁴⁰

Dopis Františka Jungwirtha ze dne 7. 1. 1982.

„Takže stručně: na Vánoce u Vališe, ryba smažená, salát, pak už v 9 doma. Jinak lid mírně otráven, očekává další zvýšení všeho možného, všechno nějak bez nálady. Včera jsem byl v Uniknih a čekal 35 min na tramvaj /ač podle jízdního řádu mělo jich jet 5! Byly 4 odp. Přišel jsem domů pěkně promrzlý, tramvaj nabitá... Prostě radost. Pro osvěžení končím kolchozní častuškou ze svazku stejnojmenného vydání Orbis 1954:

S každým měsícem a rokem se náš život zlepšuje.

To je tím, že o nás stále rodný Stalin pečuje.

Dříve jsem byl divoch pravý, kouřil jsem a vodku pil.

Komsomol mi změnil mravy, zlo jsem už pak netropil.

Tatjano, pojd', proběhnem se, třeba venku krutý mráz!

Pojd', vždyť na kurs traktorový kolchoz určil právě nás!

PS: topte si, hlavně se nevytopte a ještě jednou díky moc!!⁴¹

³⁹ Tamtéž.

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ Tamtéž.

Vladimír Holub tvořil z radostné potřeby a během svého života prožil několikero období, které nazýval „údobími“. Tato údobí ho podstatně ovlivnila ve svém vztahu k umění i práci, který vyjadřoval takto:

„Údobí... Vždycky jsem něco dělal. Kreslil, maloval, modeloval, psal. Každé z údobí přišlo nějak samo. Zakopl jsem o kámen, koukám, říkám si – ten kámen se hlásí k životu, měl bych mu pomoci, aby v něm i jiní viděli to, co já. Stačilo trochu barvy. Nebo jsem našel jakýsi kovový kohoutek. Líbil se mi pro svůj tvar, ohlazený lidskou rukou, díval jsem se pak kolem sebe pozorněji a nacházel další předměty. Známy mi pomohl se svařováním, já na to zkoušky nemám – a ony žily dál životem, který dostaly ode mne... Dřevo – to nejsou jen samorosty. Třeba tenhle kus starých necek na mne mrkl jedním okem a připomněl mi známý obličej. Jiný si řekl o zpracování do koláže, další mi vyrostl na zahradě. Víte, vždy je to spíš hra, radost z objevování.

Ano, je mi právě pětasedmdesát – a co na tom? Všechno nejde tak rychle tak jako dřív, ale práce mám ještě na léta. Archiv, rozsáhlá korespondence, čtyři kočky, ty mám moc rád, ale také dají plno starání. A něco bych ještě rád vytvořil – víte, člověk má být pořád pro něco zapálený, pořád má tvořit, zajímat se o svět kolem, hledat a nacházet v něm... Dokud je co přiložit, oheň hoří...⁴²“

⁴² Šafrová, D., Umění bez konvencí. In: Christoph Brockhaus (ed.), *Holub LUDENS*, Duisburg 2001, s. 11.

III. Umění

Jako umělec je Vladimír Holub považován za jednoznačného autodidakta. Jak uvádí Jindřichohradecký vlastivědný sborník (2002), do roku 1955 převážně psal, poté však rezignuje na spisovatelskou dráhu a začíná se intenzivně věnovat výtvarné tvorbě. Tak vznikly jeho první originální práce – kresby a malby ženských aktů s výrazným experimentálním charakterem, později koláže a jiné objekty. Literaturu se rozhodl pěstovat pouze okrajově – formou deníků a příležitostným vydáváním kratičkových textů, do nichž stručně zaznamenává smýšlení své životní filozofie a glosuje jimi okolní život. Mohl udržovat styky jen s několika málo přáteli, kterým důvěřoval a kteří ho v práci podněcovali a podporovali. Samozřejmě se také neustále snažil získávat potřebné umělecké informace, a to především z ciziny, jednak aby je včlenil do svého archivu o dadaismu a surrealismu, k happeningům a hnutí Fluxus, ale také aby je zpracoval ve vlastních pracích: textech, kolážích, asamblážích a objektech ze součástek. Přitom se Vladimíru Holubovi, který často tak vtipně používal vyobrazení ptáčka jako svou signaturu, podle Christoha Brockhause: „podařilo vytvořit nejen velmi všestranné, ale i přesvědčující, svérázné a originální dílo, které se pohybuje mezi klasickou modernou a aktuálními, soudobými uměleckými směry, a které je významným příspěvkem k evropským dějinám umění a literatury.“⁴³

Jedna věc mu byla nicméně jednoznačně vlastní a to bylo jeho nadšení a neuvěřitelný zápal pro práci. Byl hnán neustálou potřebou něco tvořit, objevovat věci nové, lyrické, groteskní a hlavně hravé. Tuto potřebu realizoval jak ve svých výtvarných projevech, tak i v textech – slovních hříčkách, aforismech, básních i netradičních prozaických útvarech, které rád tvořil a které jsou téměř beze zbytku jednověté. Díky tomu, že nebyl vázán žádným školením, materiálem ani sepsatými konvencemi, nemůžeme tohoto autora zařadit do žádné z tradičních uměleckých kategorií.

„Měl jsem čtrnáct samostatných výstav, patnáct spoluúčastí. Montované plastiky, objekty, koláže, asambláže, kresby, grafiky, tapiserie. Hodně jsem rozdál, něco mají tady v muzeu.“⁴⁴ Nejsm profesionál, nesvazovaly mne nikdy žádné konvence,

⁴³ Brockhaus, Ch., Úvodní slovo ke katalogu. In: Christoph Brockhaus (ed.), *Holub LUDENS*, Duisburg 2001, s. 8.

⁴⁴ V Jindřichově Hradci (poznámka Š. T.)

jen potřeba sebevycvičení. I to psaní, ostatně „papírová mánie“ mi zůstala, poznámky dělám pořád. Něco se dostalo do tisku – přes známé, já o to nikdy neusiloval.“⁴⁵

Jak tvrdí Dobešová: „Celkově je jeho dílo úzce propojeno přímo s osobností autora, s osobou jeho samotného, a s jistou dávkou hravosti a lehkosti, která se projevila v textech originálními metaforami, groteskami či paradoxy, ale někdy i banalitami, které přišly zajímavé a komické hlavně pro něho samotného.“⁴⁶ Jak sám Vladimír Holub říká, pořád si hraje a pořád si dělá legraci – Jiří Valoch to doplňuje: „kdo s ním prošel „jeho“ Jindřichovým Hradcem, ten měl příležitost uslyšet od něho komické i groteskní parafráze jmen ulic a míst, kdo s ním častěji hovořil, uslyšel poznámky k lidem, žerty na jejich jména a kdovíco ještě.“⁴⁷

Hana Dobešová dále zmiňuje: „Jeho bezmezná tvořivost si pohrávala s podobou předmětů i obyčejných jevů každodenního života.“⁴⁸ Hrál si s myšlenkami, které ho napadly v určitých situacích, hrál si se slovy a texty, které si někde přečetl a které shromažďoval ve svém obsáhlém archivu. Ačkoli by se však zdálo, že máme před sebou „eklektika“,⁴⁹ který nic nedělá „pořádně“, není to pravda. Možná, že Holuba zachraňovala jeho hravost a spontánnost, možná smysl pro humor a inteligence, a možná, že mu také pomáhala nálepka naivního umělce, za kterého byl každopádně považován a díky níž mohl pokračovat bez politických zásahů ve své tvorbě. Musíme si uvědomit a Čestmír Lang si toho všimá, že bohužel: „Holubova hra nikdy nebyla tak svobodná a nevázaná, za jakou ji vydával.“⁵⁰ Při bližším ohledání v ní objevíme: „hlubokou melancholii, grotesku a černý humor, které pro něj byly jakýmsi sedativem pro zvládnutí osudu v izolaci – nejdříve komunistické a později, na základě jeho vzdálenosti od centra, také kunsthistorické.“⁵¹ Ta první byla daností, ta druhá je bohužel dalším z dokladů trapné sebezahleděnosti pražské scény. Holuba musel znovuobjevit teprve po deseti letech postkomunismu severoněmecký rodák Christoph Brockhaus. Jím sestavená výstava v Duisburgu v Centru mezinárodního sochařství,

⁴⁵ Šafrová, D., Umění bez konvencí. In: Christoph Brockhaus (ed.), *Holub LUDENS*, Duisburg 2001, s. 11.

⁴⁶ Dobešová, H., Vladimír Holub. In: *Jindřichohradecký vlastivědný sborník*, Okresní muzeum J. Hradec 2002, č. 14, s. 102.

⁴⁷ Valoch, J., Vladimír Holub. In: Christoph Brockhaus (ed.), *Holub LUDENS*, Duisburg 2001, s. 21.

⁴⁸ Dobešová, H., Vladimír Holub. In: *Jindřichohradecký vlastivědný sborník. (Odp. red. Jaroslav Píkal)*. Okresní muzeum J. Hradec 2002, č. 14, s. 102.

⁴⁹ Valoch, J., Vladimír Holub. In: Christoph Brockhaus (ed.), *Holub LUDENS*, Duisburg 2001, s. 22.

⁵⁰ Lang, Č., *Vladimír Holub – zapomenutý dědic avantgardy*. Revolver Revue, 2003, č. 51, s. 265.

⁵¹ Tamtéž.

kteřá se uskutečnila v roce 2001⁵² a obsahuje reprezentativní průřez jeho tvorbou od šedesátých let, znamenala pro Vladimíra Holuba obrovský úspěch. Velká část jeho prací zde zůstala, jako hodnotná a uměleckým světem uznávaná kolekce výtvarných děl. Tato výstava v Muzeu Wilhelma Lehmbrucka se uskutečnila u příležitosti nedožitých 90. narozenin Vladimíra Holuba a byl k ní vydán obsáhlý dvojjazyčný katalog.

V létě roku 2002 se v Jindřichově Hradci uskutečnila první Holubova výstava po roce 1989. U příležitosti autorových nedožitých devadesátin byly vystaveny koláže, plastiky a objekty z majetku Olgy Teinitzerové a ze sbírek tamějšího okresního muzea.⁵³ Dále byly ukázány produkty ze široké škály umělcovy činnosti, jako např. gobelíny, utkané paní Olgou podle Holubových návrhů, a byla zde zastoupena i jeho tvorba literární.

V lednu 2003 byly Holubovy kresby a koláže vystaveny v Galerii Jiřího Jílka v Šumperku, na níž navázala výstava v Okresním muzeu v Jindřichově Hradci (2002), Prácheňském muzeu v Písku (2003), v Zámeckém mlýně opět v J. Hradci (2005) a v Galerii výtvarného umění v Náchodě (2007).⁵⁴

Měl rád malé výstavy a malé publikace, což bylo zapříčiněno hlavně vrozeným ostychem a politickou situací, daná malost mu dovolovala shrnout práce za kratší časové údobí nebo prezentovat určitou tematickou skupinu. Jelikož však své práce zásadně nedatuje, musíme se v prezentovaných výstavách spokojit jen s lidskou pamětí a se svědectvím starších výstavních katalogů.

„Pojem umění chápu širěji a zahrnuji pod něj i další záležitosti. Je to sběratelství, můj archiv výtvarný i literární, je pro mne také druhem artefaktu. Myslím si, že základem činnosti zvané umění není výdělečný impuls – to je až druhotný faktor. Základem je postoj a poměr. Postoj k životu a poměr k tomu, co dělám. Z toho pro mne plyne, že umělcem může být každý, kdo veškerou svou obrazotvornost, svědomitost a opravdovost věnuje tomu, co dělá, byť by šlo o práci sebetriviálnější. Umělců je více, než tušíme.“⁵⁵

⁵² Tamtéž.

⁵³ Tamtéž.

⁵⁴ Vaněk, M., *Polozapomenutý český modernista*. A2, 2007, roč. 3, č. 43, s. 8.

⁵⁵ Prchlík, Z., *Umělcovo jubileum*. Maxi magazín, 1995, roč. 3, č. 38, s. 5.

3.1. Literatura

„Já jsem holub.

Ich bin Taube.

Je suis pigeon.

Tak se představoval. Takový i byl. Citlivý, stříbrošedý, ale i moudrý a veselý. I když zavřen do klece, jeho duch létal vždy svobodně a sezobával tu kamínek tam kolečko, zde báseň, onde podivnou informaci. Všechno snášel do „domečku“ a vytvářel z toho nový svět pro sebe, pro svou životní družku, kočky a přátele. Jeho podpis byl.⁵⁶

Podle Christopa Brockause to znamená, že: „pokud jsme zde zmínili slovo sezobával, nutně narážíme hned na dvě věci – na *holuba-ptáka* a *Holuba-archiváře*, kterým umělec ve skutečnosti byl vlastně několikrát.“⁵⁷ Máme před sebou člověka, který sbíral slova a věty a proměňoval je do vlastních textů, který z novin a časopisů a z nejrůznějších publikací a tisků montoval koláže, a který ze starých součástek strojů a z náradí, ale i z kamenů a z dřeva vytvářel objekty zvířat a lidí.

Jeho literární činnost je zachytitelná již v mladém věku, kdy se nejvíce věnoval spisovatelství a básnictví, avšak po zásahu StB v roce 1948 se, zklamán, rozhodne tento žánr jednou pro vždy opustit. Svou vlastní významnou literární (a rovněž uměleckou) tvorbu začíná po odmlce až v šedesátých letech a pokračuje v ní do svého skonu. Nejraději se zabýval vytvářením většinou krátkých a malým nákladem tištěných literárních textů, které spojují vážnost s hrou a které jsou plny vtipu a humoru, ale také ironie a moudrosti, dle Brockause: „v nich na nás působí zrovna tak smysl některých nesmyslností, jako nespoutaná touha po duševní nezávislosti a svobodě.“⁵⁸ Hana Dobešová si dále všímá, že: „stejně tak tomu bylo i u výtvarného projevu, kde se můžeme setkat s kolážemi a objekty vysoké umělecké kvality, stejně tak jako s hrou

⁵⁶ Tichý, J., Hommage à Holub. In: Christoph Brockhaus (ed.), *Holub LUDENS*, Duisburg 2001, s. 8.

⁵⁷ Brockhaus, Ch., *Holub ludens*. *Revolver Revue*, 2003, č. 51, s. 266.

⁵⁸ Brockhaus, Ch., Holub a mezinárodní umění. In: Christoph Brockhaus (ed.), *Holub LUDENS*, Duisburg 2001, s. 40.

či recesní realizací autorova momentálního nápadu, kterým se určitě ohromně pobavil.“⁵⁹

Většinu z jeho uvedených kratičkových textů či point netvoří než náhodou zaslechnuté zlomky hovorů či spatřených situací, které se mu jevily zajímavé a jejichž zveřejnění považoval téměř za nutné a pro společnost závazné. Tyto texty jsou nositelem autorovy přesvědčující umělecké jistoty a ačkoliv vznikaly pouze soukromým tiskem a mnohdy s velkými problémy, jsou rozdávány jako vánoční a novoroční pozdravy přátelům. Za hlavní Holubův záměr a cíl tak můžeme považovat snahu o smysluplné působení svým dílem a přiměnění čtenáře k přemýšlení o sobě samém.

„Proč je publikuji tedy pod svým jménem – nejsou-li mé?! Publikuji je proto, že jsou I MÉ – ježto nebýt mne, nikdo ani z hovořících, ani z posluchačů nepostřehl jejich původnost! Nebýt mne, rozplynuly by se tyto perly – přes svůj lesk – v prázdnu. Jest tedy mít za to, že možná denně nám mizejí desítky nápaditých formulací jen proto, že nenaleznou ucha, které by je dovedlo ocenit! Třeba mít za to, že denně přichází nazmar desítky pohotovostí jenom proto, že nepadly na úrodnou půdu, nýbrž na úhor, na němž zahynou tak, jako hynou semínka, dopadnuvší, namísto na prst, na skálu, či na asfalt.“⁶⁰

Vladimír Holub je považován za umělce skutečně všestranného. Překonával hranice žánrů, psal různé, ale vždy velmi krátké texty, v kterých kladl slovo k slovu, větu k větě. Každý z jeho textů zároveň vyniká výraznou optickou stavbou, doplněnou grafikou i grafikou jednotlivých písmen. Krátké aforismy „O umění“ (viz níže) jsou důležitou výpovědí k vlastnímu chápání estetiky. V narážkách na svůj vztah k M. Ernstovi, M. Duchampovi nebo Brancusimu podle Brockhause: „zřetelně ukazuje, jak rozdílně – zmítán mezi rozumem a cítěním – reaguje na díla svých kolegů.“⁶¹ Pokud svým výtvarným objektům (kolážím) dával názvy, pak to byly buď literární tituly, anebo k nim připojoval citát či výrazný útržek věty. I zde je to hra, překvapivý paradox a metaforický přenos, které jsou pro autora tak charakteristické. Například v drobné knížečce „Trojhvězdi“⁶² s výřezy listů si pohrál se jmény milovaných malířů

⁵⁹ Dobešová, H., Vladimír Holub. In: *Jindřichohradecký vlastivědný sborník (Odp. red. Jaroslav Pikal)*, Okresní muzeum J. Hradec 2002, č. 14, s. 102.

⁶⁰ Nejkratší krátké prózy, *Oběžník*, 1980, č. 4. In: *Revolver revue*, 2003, č. 51, s. 278.

⁶¹ Brockhaus, Ch., Vladimír Holub a mezinárodní umění. In: Christoph Brockhaus (ed.), *Holub LUDENS*, Duisburg 2001, s. 40.

⁶² Dopis Jiřího Valocha ze dne 3. 11. 1970.

(Picabia, Picasso, Masson) a přímo v hláskách jejich jmen objevil něco, co mají společného. V jiné knížečce pak typografickými prostředky obrazně charakterizoval tvorbu několika básníků a výtvarníků a zároveň ji lyricky nebo ironicky (jak kdy) okomentoval.

U Holubova zájmu o surrealistickou poezii a inklinování k směru dadaismu došlo k vzájemnému prolnutí se a výsledek obojího může být dobře viděn v happeninzích (viz níže). Ty se vyznačují jednoduchou kompoziční stavbou a jsou nositeli téměř geniálního nápadu, z jehož podnětu vznikly a který je následně doplněn nádechem humornosti, hravosti i lehkosti. Jelikož k nim Holub při uveřejnění uvádí v podtitulu citát od Jochena Zieme: „*Ještě bují plíseň z hniloby mého mozku,*“ lze se domnívat, že autor jejich konstituování zamýšlel mírně ironicky a příjemce připravuje na přečtení, které se vždy nemusí jevit jako duchaplné. Sám citát se totiž vyznačuje obrovskou negací a protikladností ve vztahu s uvedenými happeningy, které jsou, troufněme si říci, vysoké kvality. Tento závěr opět svědčí o paradoxnosti celé situace, jejímž prostřednictvím Holub dokázal vyjadřovat ostrý humor, tolik mu oblíbený. Čtenáři je zároveň ponechán volný prostor na seberealizaci, když si může na konci v desátém bodu vymyslet vlastní happening, společně s ním otevřít hranice své fantazie a spojením s autorovým nápadem ukončit tok plynoucích myšlenek.

Podle Jiřího Vančury byl Holub: „inteligentní, ukázněný kouzelník, laskavý průvodce světem tvořivé fantazie.“⁶³ Každé jeho dílo ať je sebemenší, nebo sebejednodušší, má v sobě myšlenku a vtip a vtahuje diváka do podrobnějšího vnímání jeho tvorby. Jako originální tvůrce dokázal též smysluplně spojit západoevropské jazykové struktury s tradiční českou poezií a tak vznikly básně, z nichž část lze považovat za vizuální poezii. „...*zmocnila se mne představa básní, které by se obešly jak bez rýmů, tak i bez rytmu..., představa básní, které – byť si by postrádaly to, co právě dělá báseň básní – přesto by byly básněmi, představa básní, které by byly jimi – fascinující představa! – pouze svým „vnitřním napětím“, toliko intenzitou sdělované zkušenosti – lépe to říci nedovedu...*“⁶⁴

⁶³ Vančura, J., *Vladimír Holub*, Listy, 2003, roč. 33, č. 6, s. 64.

⁶⁴ Langrův dům v J. Hradci, Holubova pozůstalost a výstava konaná v JH, zapůjčila S. Langrová.

3.2. Některé ukázky z básní.⁶⁵

Báseň je poselstvím: sdělením pocitu zážitku
získané zkušenosti nebo poznání
dopisem napsaným našim přátelům
našim přátelům které neznáme
našim přátelům v dalekých zemích
našim přátelům v daleké budoucnosti
než stejně je pravdou pravý opak
báseň je dopisem napsaným námi nám samým
záchranným pasem který házíme sobě
smysl básně tkví v jejím vzniku
čtenář je toliko nedorozumění...

Výtvarná hodnota střepu řekne mi více
o poezii nepravidelnosti
než jednotvárnost regálů s knihami
stejného formátu...

Pokus o autoportrét

Podivná směs podlosti a šlechtnosti
vzpupnosti a pokory
ukrutnosti a dobroty
prostoty a prohnání
bojácnosti a hrdinství
rozkošnictví a askese
mystik a ateista v jedné osobě
vzor a zároveň odstrašující případ
dost tyto příklady postačí
k utvoření si obrázku
s kým máte tu čest...

⁶⁵ Langrův dům v J. Hradci, Holubova pozůstalost a výstava konaná v JH, zapůjčila S. Langrová.

Podobně jako Paul Eluard vytvářel i HOLUB své definice:

CO JE BÁSEŇ

Záchranný pás, který si člověk hází sám sobě

CO JE VZÁCNOST

Dopis od Vladimíra Diviše

KTERÁ CESTA JE NEJDELŠÍ

Nejdelší cesta je cesta k sobě samému

CO JE ČLOVĚK

Člověk je opice, která se nepodařila...

CO JE ČETBA

Četba je pokrm pro mozek

CO JE DENÍK

Deník je důkaz pisatelovy samoty

CO JE BIGAMIE

Stav, který by měl být uzákoněn: v dnešní době jedna žena není už schopna uživit muže

CO JE POLIBEK

Vzájemná výměna bacilů, provedená spojením sliznic dvou zažívacích kanálů

CO JE ONANIE

Nejprimitivnější forma lásky – láska na ruční pohon

CO JE MÓDA

Móda je reakce na módu

CO JSOU PÍCHACÍ HODINY

Prostředek, jak manifestovat svou nedůvěru v člověka...

CO JE NEDĚLE

Den, kdy venkov jde do města a město na venkov

CO JE ZOOLOGICKÁ ZAHRADA

Místo, kde jsou zvířatům předváděni lidé...

CO JE ČAS

Čas je vnitřek prostoru

CO JE NEJNESNADNĚJŠÍ

Umět se těšit z přítomnosti

CO JE NEMOŽNÉ

Přesvědčit zamilovaného o nevhodnosti jeho partnera

CO JE ZCELA BEZCENNÉ

Sliby věrnosti

CO JE UPŘÍMNOST

Způsob, jak si znepřátelit okolí

CO JE VODA

Voda je sklo v přírodním stavu

CO JE KRB

Krb je hořící srdce domu

O UMĚNÍ

Ernsta miluji, Duchamp mě naplňuje úžasem, ale bohužel ho dobře neznám.

Brancussi je pro mě někde jinde.

„Vidět v něčem něco jiného“ není žádná výtvarná poetika. I pes honí dřevíčko a myslí si, představuje si, že je to zajíc. Tahle poetika je jen taková náhražka. Nestačí.

Proč víc nestudujete náhodu? Vy ji pouze milujete. A to je někdy málo.

Pokládám se za realistu a proto miluji surrealismus a nemusím páchat sebevraždu.

Nejsme v epoše plastiky. Jsme v epoše „umění v materiálu“. A materiál může být bez statiky a konstrukce.

Moderní umění nedělá žádné nápovědy, ale obrací pozornost diváka od díla k němu samému.

To, co vypadá jako nepořádek, je často jiný nepochopitelný organismus.

Umění nemá cíl. Umění je smysl.

„HEPENINGY“⁶⁶ PRO JEDNOHO ÚČASTNÍKA

1.

Po celý měsíc květen svému kocourovi vykej(te)

2.

Vstup do nejbližší tramvaje a zakoupený lístek před průvodčím zmačkej a zahod'. Na jeho překvapení prokaž se měsíční jízdenkou.

3.

Po příchodu do knihkupectví, dotázán personálem na své přání, rozhlédni se po regálech a pak odpověz: ž e b ř í k !

4.

Kup novou rohožku, zarámuj ji do zlaceného rámu a polož před dveře bytu.

Výroky návštěvníků si zapisuj!

5.

Toho dne, kdy začne padat první sníh, postav se do středu náměstí a po 30 minut chytej vločky ústy!

6.

Na výstavě zaveď pokladní před obraz nejatraktivnějšího aktu a dožaduj se adresy namalované dámy!

7.

Do konce téhož roku zkonstruuji židli, která nebude moci být použitelná. Židli zkonstruuji následovně: do vypolštářovaného sedadla vmontuj hrací strojek, který po dosednutí začne hrát národní hymnu!

8.

Zajisti si místenku ve Vindobóně. Mezi Tábořem a Benešovem zatáhni za záchrannou brzdu. Po zastavení vlaku sděl průvodčí(mu), že jsi pokládal tento způsob za jediný vhodný, jak upozornit cestující na surrealistické objekty Vladimíra Holuba, a prones jim o nich kratičkou informační přednášku. Teprve pak zaplat' pokutu.

9.

Při předvolání ke svému představenému, začni mu tykat. Ohradí-li se, odpověz: promiň, ale já si hned tak s každým nevykám!

10.

.....
(Zde si vymysli svůj vlastní hepening!)

⁶⁶ Počeštěným označením „hepeningy“ nazýval Holub happeniny, které tvořil. Jedná se o označení jemu vlastní.

VĚTY

- Noc proměňuje ulice na pasáže
- Vítr je hebrejského původu – obrací listy knih dozadu
- Růže na hrobech – poslední červené krvinky mrtvých
 - V noci zbývá z člověka jen hlas...
- Stéká-li déšť po oknech, proměňuje je na olejové obrazy
 - Měsíc pospíchá, jen když je oblačno
 - Draci jsou vlaštovkami podzimu...
- Pokaždé, když přecházím přes Karlův most, zrychlují krok – mám pocit, že procházím trestnou uličkou...
- Šněrovačka: výraz úsilí přiblížit ženu ideálu přesýpacích hodin
- Nesvěřuj ženě tajemství. Žena, to je příliš mnoho otvorů...
 - Muž podplácí dárky, žena úsměvy...
 - Ještě nebylo takové horko, aby roztál led zrcadel
- Co se týče spodního prádla, je každá žena šlechtična...
 - Co odolá kladivu, neodolá pohlazení...

NEOLOGISMEN

desinfiktion
amtosphäre
appetitiv
menstruaktion
echtsthet
mikrobkosmos
pultokratie
hipnose

NEOLOGISMY

desinfikce
amtosféra
apetitif
menstruakce
echtstét
mikrobkosmos
pultokracie
hipnóza

VŠE, CO MÁ POETICKOU SÍLU ⁶⁷

1.
Ozvěna kroků v ambitech kláštera.
2.
Večerní park na podzim.
3.
Mlhavé, zádumčivé ráno.
4.
Černá hodinka.
5.
Zvuky orchestrionu.
6.
Žalm nočního deště.
7.
Pískot větru (zvláště v krbu).
8.
Balíček zažloutlé korespondence nalezený v kufříku na půdě.
9.
Silně navoněná žena.
10.
Nahá žena.
11.
Atmosféra krámů s oděvy.
12.
Vůně prádelny (při vaření prádla).
13.
Vůně purpury.
14.
Slovo melancholie.
15.
Staré mince.
16.
Výkladní skříň vetešnictví.
17.
Hřbitov na Dušičky.
18.
Rozpadající se plíseň starých knih.
19.
Sloupkové hodiny hrající menuet.
20.
Uličky na Kampě.

⁶⁷ Ukázky z děl (definice, happeningy, věty, neologismy) in: Brockhaus, Ch.(ed.), *Holub LUDENS*, Duisburg 2001, s. 51-59.

HÁDANKA

Má to dům a není to domácí, budí to a není to budík, vyhrává to a není to kapela, vyleká to a není to duch, chodí to po střeše a není to kominík, ví to, kolik je hodin, a žádné nenosí, chodí to oknem a není to zloděj, spí to pořád a nemá to spavou nemoc. Co to je? (kočka)

SLEPICE

Slepice jsou trojnásobně užitečné. Za svého života nám poskytují vejce, jako kvočny jsou dojemným obrazem a příkladem mateřské lásky, a po smrti nám poskytují maso – slepičí polévka je známým posilujícím prostředkem.

Poeticky řečeno:

Slepice je chodící strom. Má peří, což je druh listí, a dává vejce, což je druh plodů.

SVATÁ PRAVDA

Příslloví říká, že jablko nepadne daleko od stromu. Logická dedukce z této pravdy vyvodí – co? Že zakutálí-li se však, pak se může zakutálet vždy jen hodně daleko.

ZNEPOKOJUJÍCÍ OTÁZKA

Kdo ví, zda to, co začneme mít v pozdějším věku za důkazy zmoudření - (nové náhledy a postoje, rozdílné od dřívějších) – nejsou (ve skutečnosti) než první příznak začínající senility???... Kdo ví???

UČITELÉ LŽOU

Učili nás, že číslo 3,1415 je číslo Ludolfovo. Vytočil jsem si ho, a ozvala se mi firma Makovec – továrna na drátěné vložky.

OMYL

V. přišel dnes o dvě hodiny později do práce. Příčina, jak se ukázalo, byla tato: Když přišel domů z flámu a zjistil, že jsou čtyři hodiny ráno, zazdalo se mu, že není možné, že by už bylo tolik, hodiny se prostě předběhly. Dal si tudíž budík na hodinu, která podle jeho mínění teprve byla – na správný čas. A ráno vstal podle toho.

LORETÁNSKÁ ZVONKOHRA

Ó loretánská zvonkohro! Každou hodinu proměňuješ Loretánské náměstí
v surrealistický pokoj (v surrealistický, protože je to pokoj bez stropu!) a Loretu
v obrovské sloupkové hodiny!

VZPOMÍNKA

Jako školák – gymnazista – stal jsem se zastáncem zvláštní filosofie. Napadlo mě, že
někdo musí být také posledním, že nemohou být všichni prvními, a tak jsem objevil
v sobě ochotu vzít na sebe toto odíósnní postavení – být posledním.

- To byla tedy věru divná filosofie.
- A prováděl jsem ji do důsledků!
- Nedalo to moc práce.
- Ale dost sebezapření! ⁶⁸

Ukázka Holubovy hry se jmény oblíbených malířů (Picabia, Picasso, Masson): ⁶⁹

PIC

PIC

ABIA

ASSO

M ASSO N

⁶⁸ Holub, V., *Z díla*. Revolver Revue, 2003, č. 51, s. 273-289.

⁶⁹ Christoph Brockhaus (ed.), *Holub LUDENS*, Duisburg 2001, s. 18.

3.3. Korespondence

Počátky korespondence s Jiřím Valochem spadají do první poloviny let šedesátých a z velké většiny jsou na základě svého obsahu zařaditelné do oblasti umění.

Na cestě Vladimírovým životem se nyní ocitáme v době, kdy již může pořádat malé výstavy regionálního charakteru a na které sbíral i některé ukázky od svých přátel (tím jedním z nich byl právě J. Valoch). Naopak půjčoval své věci jemu, když i on pořádal některou ze svých výstav v Brně. S Valochem je pojilo velké přátelství jistého uměleckého charakteru, v němž oba dva měli obrovský zájem pro nový druh umění, v českém prostředí ještě ne zcela pochopený, za který byla považována tzv. druhá vlna experimentální poezie (představována vizuální poezií, grafickou hudbou, a dalšími). Jiří Valoch je pokládán za originálního tvůrce vizuálně konceptuální poezie a textových instalací. Všechny jeho realizace vycházejí z možností jazyka, někdy sice oproštěného na jediný význam, ale z jazyka, který funguje sám o sobě nebo v kontextu s minimálním zásahem.⁷⁰ Je fascinující sledovat, s jakým zápalem a nadšením tyto dva umělci dokáží hovořit a psát o záležitostech tohoto novodobého (ačkoliv světového) stylu. Zároveň poznáváme (a budeme se o tom přesvědčovat i v dalších dopisech), že Vladimír, byť člověk postavený na okraj kulturního prostředí, si zachovává jistý umělecký pohled (i nadhled) na současný umělecký svět a že jeho znalosti přesahují hranice tohoto státu.

Dopis ze dne 13. 9. 1968 Brno se zmiňuje o prvních Holubových výstavách, počtem jen malých, a o případném zapůjčení Valochovy vizuální poezie na některou další. Následuje popis umělcovy nynější činnosti a zájem o Holubovu grafiku. Na této skutečnosti je patrné, že oba autoři o sobě ještě moc nevědí a jejich vzájemné poznávání (které později přeroste ve spolupráci) je v této době teprve na počátku.

„Vaše výstavy v muzeu, čili minivýstavy, jak se zdá, zaměřené na počet 16, jsou moc sympatické – snad v nich budete moci pokračovat i nadále. Mimochodem – kdy/byste někdy příležitostně chtěl takto “zžitkovat“ nějakou mou vizuální poezii, bylo by to fajn; ale to jen tak na okraj, nenechte se tím nějak otravovat.

Věřím, že jste byl pilnější než já, neboť já řadu dnů neměl moc chuti do práce – no, teď už funguji normálně, začal jsem jednu novou věc, jakési fragmenty textu či jediného písmene, jakoby zachycené na okraji papíru, tj. asi tak, jakoby jen nějaký poslední

⁷⁰ Valoch Jiří: Project, Galerie Jelení Praha. [online], [cit. 9. dubna 2011]. Dostupné na: <<http://galeriejeleni.cz/index.php>>.

výběžek textu zasáhl ještě do plochy listu. Ale mám celý cyklus teprve rozdělaný, protože se mi nechtělo do vyčerňování těch písmen; našel jsem na to právě ochotnou duši, doufám, že co nejdříve budou první podle mé předkresby dodělány. Potom vám nějaký list pošlu.

Chtěl jsem se zeptat – v úvodu vizitek se zmiňujete o vizitkách, dělaných z rytinek. Vy taky děláte nějakou grafiku?⁷¹

V dopisu ze dne 31. 3. 1969 Brno nacházíme již drobnou zmínku o hnutí Fluxus, která se bude výrazně objevovat i v dopisech pozdějšího data. Jiří Valoch byl jako koordinátor zapojen do organizování mnoha výstav (nejenom v Brně) a se svou činností seznamoval právě Holuba, ať už s jistým přátelským zájmem svěřit se, co se u něj právě děje nového, dopisy jsou zároveň nositeli jistého potenciálu vyměňování poznatků a informací, ke kterým se každý svou vlastní cestou dopracoval. Zde můžeme nalézt základy toho, jak neuvěřitelně chytrý byl Holub člověk a že se angažoval v mnoha uměleckých záležitostech, k nimž získal předpoklady také díky svým obsáhlým vědomostem.

„Myslím, že pro začátek je publikace lepší než výstava, jednak kvůli materiálu /dovoz, množství/, jednak i proto, že mám na počátek příští sezóny bohatou práci – “přes výstavy“ - požádal mne totiž Kroupa /na září-říjen/ o výstavu grafické hudby, budu to dělat pod titulem “partitury“ v přízemí Domu umění – a dá-li pámbů, tak to budou partitury grafické a aleatorní, resp. elektronické hudby, dále fónické poezie, happeningu a některé příbuzné experimenty. Měl by tam být Cage, Brown, Logothetis, Vostell, Kagel atd. atd. zatím mi právě dnes přišly partitury od Haubenstocka-Ramatiho z Vídně, což je v oblasti grafické hudby postava opravdu klíčová. Hlavně čekám na Američany, z nichž mám zatím jen Friedmana, což je mladý hoch, dělající graf. hudbu, happeningy a vizuální poezii, ale výborný, kterého Cage a spol. berou velmi vážně. A tak mám dosti zábavy, za pár týdnů musím dát do tisku katalog. Konečně jsem dostal zprávu ze Stuttgartu, mé texty prý byly „besonders gut“ a že se těší, že je někdy navštívím atd. hlavně, že to čtení bylo úspěšné.“⁷²

⁷¹ LA PNP, fond V. Holuba-Korespondence s Jiřím Valochem, neuspořádáno.

⁷² Tamtéž.

Dopis ze dne 6. 10. 1970 Brno.

„Píšete, že *“Lešehrad vám dal přezdívku Mallarmé“*. To jste mi ovšem nikdy neříkal ... jak to bylo?“⁷³

Jisté spojení s prokletým básníkem může být viděno v jejich společném názoru, že báseň (a jiné literární útvary) mají bez ohledu na obsah či formu vyvolat v čtenáři dojem. Můžeme se však domnívat, že si byli velice podobní i co do práce s dokonalou symbiózou textu a pravděpodobný je také postoj ke grafickému rázu tvořených věcí. To, že se Holub o grafiku velmi zajímal a s Valochem po této stránce rovněž spolupracoval, dokládají texty tyto:

Dopis ze dne 18. 3. 1970 Brno.

„U plakátu navrhuji raději text uprostřed : *Jiří Valoch vizuální poezie*, což ve vaší úpravě vyšlo takto:

1/ jirí v	2/ jirí va	3/ jiríva
aloch	loch vi	lochvi
vizuál	zuální	zuální
ní poe	poezie	poezie
zie		

z čehož ta poslední varianta se mi zdá být nejlepší, ale uvažte to sám, vy jste výtvarník!
A co jinak nového : budu mít asi za tři týdny vytištěno svých prvních pět sérigrafí, zvětšeniny optických typogramů – samozřejmě je dostanete na výstavu a po výstavě pro sebe.

Na “traktát o zlatě“ se těším, potom dáme do tisku naši společnou věc. Jakmile bude z tiskárenských důvodů vhodné to připravovat, napište, prosím!“⁷⁴

Dopis ze dne 9. 2. 1970 Brno.

„*Jakmile budete znát termín mé výstavy, oznamte, prosím ! S plakátem malým & čtvercovým souhlasím. Název výstavy : Jiří Valoch / vizuální poezie. Kdyby se vám třeba z grafických důvodů hodily názvy věcí, resp. cyklů, tedy : typogramy, konstelace, textfragmenty, deformované básně, příp. básně-objekty. To ale záleží taky na tom, byla-li by tam na objekty vitrína, jinak jen to předcházející. plakát se pokuste nějak vymyslet a navrhnout! Co s textem na pozvánce – seznam exponátů tam nebude, ...“⁷⁵*

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁵ Tamtéž.

Dopis ze dne 3. 7. 1970 Sloup v Moravském krasu.

„Rozhodně se neshlížejte na to, co je větší atd., neboť rozhodně mi nezáleží na tom, jestli mi zůstanou věci lépe vystavitelné atd., neboť když potřebuji, vždycky něco dodělám – to je výhoda poezie, že se dá v nejhorsím udělat nějaká replika a když to nejde, zase se nic nestane, udělá se něco jiného!“⁷⁶

Dopis ze dne 3. 11. 1970 Brno.

„Item vás prosím ještě o jednu spolupráci – dělám nyní koncept signaturový, sestávající z tabulek/kartiček s textem :

this is my signature from

.....
jiří valoch

což jest třeba kompletovat, tj. na první řádek napsat datum, na druhý signaturu / nepochybuji, že u vás to bude holub kreslený/ a všech 25 mi vrátit. Já z toho uspořádám soubor “mých“ signatur z různých dní, míst atd. Jednu kolekci potom dostanete.“⁷⁷

Převážná většina dopisů je nositelem nápadného rysu, který bychom mohli označit jako informativní podtext. Ten se vyznačuje zmínkami, co je v současné situaci na umělecké scéně nového, a to jak v domácím prostředí (viz brněnský okruh kolem Domu umění, ale také osobnosti pražské scény, jako byl například Vladimír Boudník, zmíněný v dalším dopise), tak i v cizině, kde je velký zájem věnován hlavně hnutí Fluxus a jeho členům (např. John Cage, Joseph Beuys, Eric Andersen, Ken Friedman a další).

Dopis ze dne 31. 3. 1969 Brno – pokračování dopisu.

„Vlád'u Boudníka jsem znal ne příliš dlouho, asi tak poslední čtyři roky, ale hodně jsem se s ním spřátelil, dá-li se to tak říci, když jsem připravoval jeho výstavu, která byla v lednu 1967 v Domě pánů z Kunštátu v Brně. Předtím, vybíraje materiál, jsem byl často po sobě u něj, chtěje si zjednodušit situaci, tak jsem u nich i spal – a tak jsme vykládali atd. atd. On potom byl v rámci vernisáže dva dny u mě v Brně. Měl jsem ho rád i jako člověka, nejen jeho práci, což se snažili lidi oddělit, asi takto – Boudníkovu grafiku ano, Boudníka ne. Což mi je a bylo nepříjemné. Ani nebylo vkusné dělat z něj vola, kterému museli všechno co má dělat „nakukat“ pánové Hrabal a jiní. Náhodou

⁷⁶ Tamtéž.

⁷⁷ Tamtéž.

jsem četl taky všechny /?/ jeho písemnosti, tj. deníky a prózy a poezii; našel jsem tam v roce '49 zajímavý text o tom, jak by měla vypadat poezie, v němž se takřka shoduje s manifestem básní-výkřiků Fr. Dufrena, tuším z '62. Odvolává se a zároveň kritizuje Marinettiho atd., tedy to byl člověk taky poučený – samozřejmě kromě toho, co se dále po válce, najmě v oblasti lyrické abstrakce – tyto informace se mu dostaly opravdu později, najmě díky Kolářovi, Kotíkovi atd. Z konfrontací jsem viděl jen tu třetí, veřejnou v Alšovce... Je to škoda, že se ti lidé tak rozešli – o Valentovi jsem slyšel, tím, že odešel i Málek, jste mne dost překvapil – osobně jsem ovšem tyto lidi neznal, ale Málka jsem si cenil za jeho grafiku, za tu první, takovou čistě informální a přitom velmi jemnou – říkal jsem si, že bych se měl příležitostně pokusit od něj něco získat, ale jak vidno říkal jsem si to příliš dlouho, takže už na to nedojde.“⁷⁸

Antonín Málek byl jedním z méně známých představitelů českého informelu. Svě mládí prožil v Jindřichově Hradci, kde se seznamuje a začíná přátelit s V. Holubem, nicméně po roce 1968 emigruje do Švédska. Následující dopis je dokladem toho, že Holub s tímto umělcem udržoval kontakty i nadále, a to sice prostřednictvím jeho matky, díky níž mohl také Valochovi pomoci v uspokojení jeho zájmu o některé Málkovy objekty.

Dopis ze dne 20. 6. 1977 Brno.

„Až se objeví paní Málková, budu rád, když s ní promluvíte. Nebude mít jistě chuť dávat pryč nic velkého, reliéfy atd., ale mne by dostatečně potěšila nějaká papírová věc, kdybych si ji mohl vybrat ... a těch tam bylo v deskách dost, právě z toho, co mne odborně zajímá, tedy z počátku abstraktní tvorby těchto (tehdy) mládenců ... takže vám budu za pomoc zavázán!“⁷⁹

To, že byl Vladimír Holub postavou skutečně evropského formátu a oprávněně smí být nazýván jihočeským Evropanem, může být patrné z dalších dopisů. Prostřednictvím jakéhosi “kanálu informací“ proudilo mezi Valochem a Holubem obrovské množství zajímavých informací a vědomostí, ale také věci hmotné povahy, jako byly např. knihy (zajímavé, nově vyšlé), pocházející buďto přímo z dílny samotného autora, anebo se jednalo o knihy autorů jiných; katalogy z různých výstav,

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ Tamtéž.

články, výstřižky z novin, atd. To vše nám představuje neobyčejně vzdělanou osobu, vyhraňující se jasným a zdravým rozumem.

Dopis ze dne 2. 5. 1969 Brno.

„Milý pane Holube,

Děkuji za poslední dopis a za zapůjčené materiály. Další si doufám prohlédnu, až se mi podaří dostat se na chvíli k vám. Zároveň s tímto dopisem posílám balíček, v němž jednak vracím vámi zapůjčené, jednak posílám něco pro vás, a to: 1/ mou miniknižku „8 sonnets“, jejímž vyroběním mne velmi mile překvapil můj kanadský přítel B.P. Nichol – věnoval mi totiž na podzim loňského roku jeden svůj cyklus, jenž vyšel jako samostatné číslo jeho časopějsku; tak jsem mu na oplátku věnoval tento cyklus, který on obratem vytiskl – bylo to pro mne opravdu překvapení; 2/ „série zéro“, kterou jsem udělal společně s jedním mláďencem, který právě maturuje na brněnské ŠUR. Má zájem o lettrismus a vyřezává si písmové grafiky, tak jsme se smluvili – já vyrobil takový minitext, nebo chcete-li 4 minitexty, a on to vyřezal a vytiskl. Myslím, že je to slušné, osobně jsem měl z toho radost; 3/ katalog karlovarské výstavy „klubu konkrétistů“, v němž jest jedna má optická báseň; 4/ katalog výstavy „Brehmer, Staeck, Keusen“, která kdysi byla ve Varech; podařilo se mi tam získat několik katalogů z jejich dřívějších výstav, z toho tohleto dvakrát, tak vám to taky posílám.

Hausmann mi zatím věci neposlal, budu mu to muset „nenápadně“ připomenout, totiž tak, že mu pošlu sérii zéro a napíšu stručně, že se na jeho věci moc těším. Golyscheffa informujte. Kdybyste ovšem zajel do Francie, rozhodně něco dovezte, něco bychom už potom jistě zařídili!!!“⁸⁰

Zajímavý dopis pochází ze dne 29. 10. 1969 Brno, v kterém Valoch líčí návrh použít jednu Holubovu knihu do osobní sbírky jiného autora, sběratele a archiváře Hanse Sohma, člověka, jenž široce zdokumentoval a uznal význam hnutí Fluxus.

„Já bych vás ale ještě rád poprosil o jednu věc, která mne napadla až cestou: existuje člověk, který má archiv happeningů, vizuální poezie apod., jmenuje se Hans Sohm a je to kamarád od Vostella, ale trošku též ode mne; já mu posílám věci české /ted' dostane poslední sešity atd./, za což se mi on revanšuje, pokud co potřebuju. Moc si myslím, že by do jeho archivu patřila taky vaše knížečka 27 hp, ve vlaku jsem ji přečet', je hezká,

⁸⁰ Tamtéž.

*a jsou to happeningy, tož to do jeho oblasti patří. Můžete ještě jeden exemplář postrádat a obětovat ho na tyto dobročinné účely? Jestli ano, pošlete mi, prosím! Díky!*⁸¹

Dopis ze dne 3. 11. 1970 Brno – pokračování dopisu, zmiňuje založení Edition Hundertmark v Berlíně, které doprovázelo vydání první edice a také vydání prvního Boxu v roce 1970. Zároveň je v něm nabídnuta Holubovi možnost spolupráce na Valochově publikaci přispěním některé své věci.

„... sám jsem toho moc nenadělal, jednak pár akcí s Dušanem a s Jirkou Kocmanem, vesměs jakési fotografické dokumentace /jednou prostě vždy za 15 minut to, co vidí chodec = my při určité cestě, naposled fotografování charakteru cesty/cesta, dláždění, chodník, pole/, kterou jdeme. Krom toho jsem dělal něco razítkových věcí, ty vám posílám ... Ty razítkové věci jsem dělal po 30 kusech pro edici Hundertmark, berlínskou, pro “friedmanswerkbox“. Ken Friedman je můj přítel a pro jeho “box“ byli vyzváni někteří lidé, aby se kromě něho samého podíleli. Edition Hundertmark je edice originálů, realizovaných většinou ve 20 nebo 30, výjimečně v 50 exemplářích /rukopisy, tisky, koláže, podepsané fotky /, vše signováno a číslováno. Zatím jsou to autoři z Fluxu / Beuys, Andersen, Ben Vautier, Friedman/, postupně toho bude víc. Ten editor se jmenuje opravdu Hundertmark, je to výborný hoch /23 let/, který se žije jako zahradník a tohle to dělá pro propagaci těchto tendencí. Do května příštího roku má být hotova taky má publikace s ironickým titulem “Hommage a Jiří Valoch“, která bude obsahovat různé mé projekty, signaturovací kartičky, fotky, básně, a taky práce asi 5 – 6 mých přátel. Máte-li chuť se účastnit, tak mi prosím vás potvrďte, že budete schopni odeslat do zhruba března 1972 30 číslovaných a podepsaných kusů jedné své věci. Pokud to bude verbální, uvítal bych německy nebo anglicky. Může to být i tisk, ražba apod. ale rozhodně bych rád věděl, co to bude, co nejdříve, protože jednak chci na to u všech svých “hostů“ dohlédnout, aby to byly opravdu výborné věci, jednak taky mi jde o celkový charakter publikace. Ovšem, žádný honorář vám za to nabídnout nemohu, neboť sám taky žádný nedostanu – ale dostal byste jeden výtisk tohoto boxu, v němž bude řada věcí, minimálně 30. Tak mi o tom napište. Šla by třeba taky některá ta vizuální báseň, na kartičce. Co by byla nádhera, ale co asi nemáte, by bylo třicet výtisků vaší knížčky “Trojhvězdi“ /Picasso, Picabia, Masson/. Anebo něco nového!!!“⁸²

⁸¹ Tamtéž.

⁸² Tamtéž.

Dopis ze dne 8. 4. 1970 Brno hovoří o Valochových pokusech tvorby netradiční poezie, s níž Holuba seznamoval, ale především mu představuje Johna Cage, amerického skladatele, spisovatele a umělce, jehož experimenty v oblasti hudby se staly uměleckým fenoménem.

*„Mé exempláře optické knihy snad budou taky co nevidět – už jsem z toho nervózní, kolega Sarenco psal, že mi je posílá 20/iii, a to už by tu z Itálie měly dávno být!
Cageův koncert byl velmi klidný, úplný odpočinek proti veškeré domácí i jiné evropské nové hudbě i happeningu a všemu, u nás je při tom rámus, až uši zaléhají, křik, přemíra všeho, milión nápadů, než divák domyslí jeden tři mu utečou, hysterie a křik, a pan Cage si s úplným klidem dělá věci jednoduché ... klidná repetice jednoduchých zvukových útvarů atd. water music – piano, dva kýble, mezi nimiž se přelívá voda, píšťalka a miska s vodou, píská se přes vodu. a z toho je nakomponována skladba na ... já nevím, snad deset minut. Úplný klid, nadhled, klidná, jasná a s přehledem dělaná hudba.“⁸³*

Dopis ze dne 4. 6. 1974 Brno obsahuje pozvánku k další společné práci, která by byla později vydána a na které by se nyní nově podíleli i autoři jiní. Dále představuje a blíže seznamuje se spisovatelem Milanem Uhdem.

*„Přikládám pozvánku k účasti na jednom team-worku, doufám, že svůj jednoslovný příspěvek pošlete. Doufám, že se mi podaří někoho přemluvit, aby potom celek, tj. devět konstelací a doprovodné texty, vydal jako malý sešit ofsetem (tj. někdo venku).
PS: s Milanem Uhdem se nijak osobně nestýkám, naposled jsem četl docela pěknou, tradiční básničku v rukopisné bibliofilii Ludvíka Kundery. Občas ho vídám na našem divadle. Čím se živí, to nevím ... adresa : ... publikovat, pokud vím, nemůže.“⁸⁴*

Dopis ze dne 1. 1. 1977 Brno, v kterém Valoch zmiňuje svou současnou práci a také si stěžuje na to, jak poslední dobou nestačí tempu korespondence.

„Přiznávám se, že mi dělá korespondence stále větší potíže – je jí příliš a navíc se vždycky snažím vyřídit aspoň část věcí termínovaných (výstavy, antologie, katalogové texty atd.), i když ani to není zdaleka vše v pořádku. navíc jsem organizoval výstavu vizuální texty v polském Lublinu, což znamenalo mnoho desítek dopisů lidem, s nimiž jsem nebyl ve styku nebo kterým jsem se léta neozýval ...

⁸³ Tamtéž.

⁸⁴ Tamtéž.

Mou činnost mimo můžete sledovat z časopisů atd. asi tak jako já, něco přijde, něco nepříjde ... od ničeho nemám v posledním roce exempláře "pro přátele", snad až od té nové věci hundredmarkovské nějaké přijdou ... potom arci pošlu.

*Mé poslední věci jsou co v největší míře minimalizované, texty redukováné na jedno až tři slova, v tom případě většinou na jakési schéma klasického japonského haikú, takové sémantické triády ... nějakou ukázkou též přikládám. Anebo jednoduché sentence vyrovnávající se s jazykem ...*⁸⁵

Vladimír Holub se vždy řídil heslem „*maximum minima*“. S minimálními prostředky docílil maximálního účinku a jak sám těsně před svou smrtí pravil: „*Jsem teď fascinován minimem. Minimální produkcí, minimem svršků, minimem přání... V rámci minima bych chtěl udělat umělecké dílo i z mého domečku. Artefakt, kterým by se dalo procházet. Svůdná představa. Ale to jen tak výhledově, mezi námi ...*“⁸⁶

Jiřího Valocha s Holubem pojila fascinující spolupráce jednak už v představené oblasti umění a pořádaných výstav, ale také v oblasti knižní produkce. Ta spočívala v tom, že probíhaly diskuse o připravovaném vydání společné knihy, jakési „miniknihy“, v níž část příspěvků bude od autora jednoho a část od autora druhého. V dopisech je probíráno, jak bude vypadat celková struktura knihy, jaké příspěvky bude obsahovat, které nakladatelství bude osloveno a také důležitá součást tématu - na kolik peněz každého autora daná publikace vyjde ... Tento společný projekt však vlivem radikálně měnící se kulturně-politické situace u nás byl označen jako nevhodný a nikdy se tak nezrealizoval.⁸⁷

Dopis ze dne 1. 1. 1970 Brno.

„Ale: něco mi napadlo: /zase!/ a to proto, že jsem uvažoval o nakladatelství „Růže“ : neboť mne napadlo, jestli by /kdyby se vám zdál můj nápad chytrý/ jim nešlo nějak vsugerovat, aby to vydali. Představoval bych si malou knížku, na níž bychom se podíleli kratičkými texty – vy třeba happeningy, jednovětými texty, definicemi – já minihappeningy, situacemi /“hustě padající kameny“ – například, nebo „odejít“/,

⁸⁵ Tamtéž.

⁸⁶ Prchlík, Z., *Umělcovo jubileum*. Maxi magazín, 1995, roč. 3, č. 38, s. 5.

⁸⁷ Rozhovor s Jiřím Valochem, ze dne 17. 4. 2011.

verbální hudbou. Byl by to taky jeden z mých snů, částečně anonymní kniha, u níž nelze určit, co kdo dělal... Celkem by to mohlo být... já nevím, třeba 40 textů, na každé stránce, malé, po jednom. Texty by se různě střídaly, byla by to tedy i kompozice pokud jde o celou knihu. Co myslíte, je to moudrý nápad? Ovšem, nenapadá mne nic jiného, jak to realizovat, než ten podnik váš, jihočeský. Vy ale, vzpomínám-li si dobře, tam máte nějaké styky, tak byste se jich snad mohl přeptat. Samozřejmě by to mohly být nové věci, neužité ani v soukromých tiscích, nebo užité, ve vašem případě. Tož mi k tomu něco napište.⁸⁸

Dopis ze dne 9. 2. 1970 Brno.

„Vzhledem k vašemu skeptickému náhledu stran Růže souhlasím s soukromým tiskem – ovšem, kdyby to bývalo bylo šlo nabídnout oficiálnímu nakladatelství, mohli jsme si dovolit jeden malý vtíp, totiž velký počet, ale pramálo potištěných stran! Souhlasím s vámi, pokud jde o tlusté knihy, ale relativně tlustá kniha /na tento druh tlustá/, v níž je asi 1-10 slov na stránce, to vypadá jinak. Pokud se růžová situace od vaší poslední informace nezměnila, uděláme tedy soukromý tisk, pokud by to nepřesáhlo 500,- Kčs na osobu, bylo by to snad únosné. Jsem pro, aby každý autor “šel“ z jedné strany, ovšem na každé straně jedinou věcí, jedním minitextem. Celkem 16 stran, na každého 8, z nichž ta poslední by byla tiráž. Osobně udělám monotematicky, tedy jen hudby /hudba pro krátkou chvíli, pro dlouhou chvíli, tajná hudba atd./ . Namyslete si, prosím, vaše texty a úpravu – navrhuji, abych já provedl definitivní redakci textů, tj. vy byste mi poslal vaše a já přidal svoje – a vy byste udělal úpravu, resp. ji domluvil s tiskárnou.“⁸⁹

Dopis ze dne 20. 6. 1977 Brno doplňuje, že vzájemná spolupráce Valocha velmi těší a že nikdy nezabředl v konzervativním typu smýšlení a je tedy rád za každý originální výtvar, který se mu z umělcovy strany dostane.

„Dělám texty o přátelích a autorech nějak mně blízkých rád, snad proto, že opravdu nejen respektuji, ale taky mne upřímně těší různé typy tvorby – alespoň pokud opravdu o tvorbu jde a ne jen o něco povrchního nebo nepůvodního. V tomto jsem snad opravdu nebyl, krom svých počátků, nikdy dogmatik – tak snad ze mne nebude ani na stará kolena!!“⁹⁰

⁸⁸ LA PNP, fond V. Holuba, neuspořádáno.

⁸⁹ Tamtéž.

⁹⁰ Tamtéž.

Abychom si dokázali ještě lépe představit výraznou mnohotematicnost jednotlivých dopisů, budiž nám k tomu dokladem ukázky Valochových způsobů myšlení a uvažování, a také grafické koncepce jeho tvorby. V prvním představeném dopise se jedná o jakýsi prvotní nápad znázornění grafické hudby, zde konkrétně na jméně amerického skladatele aleatorické experimentální hudby, spisovatele a tvůrce audiovizuálního umění Johna Cage.

Dopis ze dne 3. 1. 1970 Brno.

„Tedy především: díky za „vizitky iii“, je to zase pěkná publikace, ze všeho nejlíp se mi líbí Emmett W., potom Ossorio a Giacometti a Klee. Ale líbí se mi to vše, i Cage a ostatní. /napadá mi právě, že by taky bylo fajn, vypsát ta čtyři písmena “c“, “g“, “a“, “e“ do notové osnovy, tak jak tam oficiálně dle c-dur stupnice patří. Ale já noty zapomněl, resp. jsem se je nikdy nenaučil. Budu se muset pro zajímavost někoho zeptat, jak by to vypadalo. Bude-li to zajímavé, namaluji vám to na kousek papíru příště/. Vcelku vám k této publikaci gratuluji!“⁹¹

Dopis ze dne 26. 7. 1970 Brno.

„Dělal jsem včera takový objekt “šťastná hrací kostka“, kostka, která má na všech 6 stranách po 6 puntících, tedy : vždy padne 6, budu se muset vypravit do hračkářství a nakoupit jich aspoň 6 (spotřebuji na jednu puntíky ze dvou) a ještě nějaké udělat. Potom pošlu nebo příležitostně předám.“⁹²

Určitá hravost u Valocha se projevovala i drobnými výkřiky v podobě úsměvně laděných slovních spojení, která srdečně napsal přímo samotnému Vladimíru Holubovi a také mu je v dopise věnoval, rovněž básniček, aforismů atd., jenž jsou často napsány pouze po stranách dopisu nebo na samém závěru, jen pro zpestření a pobavení příjemce.

⁹¹ Tamtéž.

⁹² Tamtéž.

Brno 13. 9. 1968.

Stochastická báseň pro Vladimíra Holuba:

tato
ampulky
a
kdyby
tě
formy
mimořádnou
africana
tohoto
jste

/ případná interpretace:

... jste tě ampulky formy tohoto africana a kdyby tato ... mimořádnou ... /
pozn. materiál této básně byl získán z dopisu Vladimíra Holuba pomocí tabulky
náhodných čísel.⁹³

Brno 2. 12. 1968.

6 situací pro Vladimíra Holuba

- 1/ čekání v délce 17 minut
- 2/ čekání v délce 2 vteřin
- 3/ čekání v délce 49 let 11 dnů a 1 vteřiny
- 4/ čekání v délce 7 dnů
- 5/ čekání v délce 8 minut
- 6/ čekání v délce 11 světelných let

3 situace navíc také pro Vladimíra Holuba

- 1/ čekání v délce komářího bodnutí
- 2/ čekání v délce polibku
- 3/ čekání v délce potřebné k tomu, abychom se dočkali ozvěny⁹⁴

⁹³ Tamtéž.

⁹⁴ Tamtéž.

Brno 3. 1. 1970.

HRA PRO JEDNOHO

*Se zaťatými zuby
chod' po ulicích
a mumlej slovo „OLOVO“⁹⁵*

Brno 8. 4. 1970.

HUDBA PRO KRÁTKOU CHVÍLI II.

*Se zavřenýma očima
si snaž co nejpřesněji vybavit
zvuk, vydávaný houslemi,
drcenými dupajícím mužem ve vysokých botách.⁹⁶*

Korespondence Vladimíra Holuba s Františkem Jungwirthem, překladatelem a jeho velkým přítelem z raného dětství, se rozvíjí již od let čtyřicátých (tedy dříve než to bylo u Valocha). Jungwirth pocházel rovněž z Jindřichova Hradce, kde se oba začali přátelit a po svém odstěhování do Prahy udržovali styky prostřednictvím korespondence a občasných návštěv v Jindřichově Hradci (Jungwirth zde měl matku, kterou pravidelně každý víkend navštěvoval, i se svou manželkou a synem. Poté co matka zemřela se četnost návštěv značně omezila, avšak nadále trvala!). Místo J. Hradce a kruh přátel kolem něj je k sobě s Holubem náramně pojilo.

Ve svých dopisech Fr. Jungwirth nazývá Holuba “panem Radou“, jelikož takto ho označovali a zdravili všichni blízcí lidé a přátelé z J. Hradce. Samozřejmě to bylo pro jeho vznešenost, rozumovost, ale i jistou humornost, do jejíž role se stylizoval a jejíž prostředky vtípkování mu byly srdeční záležitostí.

⁹⁵ Tamtéž.

⁹⁶ Tamtéž.

Dopis ze dne 31. 3. 1943 České Budějovice.

„Milý Panrado,

Jakzz jsme w sobotu byli mluwili o Matussowi⁹⁷ /píši ještě nějak staročesky jak jsem v tom rozběhu/ posílám Vám část staročeskou toho recesního povídání. A snažně Vás prosím:

1. Opište to – případně ještě pozměňte – pěkným staročeským švabachem. Papír snad seženete.

2. A hlavně aby to bylo pokud možno do soboty – 3. 4. – hotovo. Večer bychom to Matousovi slavnostně předali. Doufám, že v sobotu budete mít oba čas. A jak ne, tak v neděli určitě! Ale doufám, že to bude přece v sobotu.

Co se týče další recese, už ji mám zhruba sestavenou. Ponese název Návštěvou u slavného muže a je tam povícero příhod a narážek na 12 dýmek, na hady a jiné věci... Napíšu to hezky na stroji a současně se staročeským textem, který, jak doufám, sepíšete a případně tak něco namalujete mu jako v sobotu jakožto apríl odevzdáme. Vhodné vtípy o tchyních, Alpách, Norsku a vůbec severu mi schází – leč i přesto to bude dobré, jak doufám a věřím.“

Děj Petřiny P[ra]ha 6 – pražské sídliště

„Manžel chtěl poděsit choť, kteráž šla k sousedce. Vyrobil smyčku, dal si na krk a jakoby se oběsil – ale udělal kromě toho další smyčky pro provaz pro ruce takže se vlastně rukama držel – ale tváří byl obrácen ke dveřím. Manželka vešla se sousedkou, která si přišla pro ocet (velmi časové). Choť vidouce manžela “oběšeného“ rázem omdlela. Čehož sousedka využila, otevřela příslušná šuplata, nahrabala vkladní knížky, prstýnky a tak pilně. A když se vracela s lupem, naštvaný “mrtvý“ ji nakop do zadku sousedka poděšena zahynula. Trefil ji šlak, lidově. A teď manžel sousedky žaluje “mrtvého“ že způsobil smrt jeho ženy.“⁹⁸

Fr. Jungwirth ve svých dopisech Holubovi posílal mimo jiné různé zajímavé postřehy a poznámky uměleckého charakteru, ale i vtípky, které si někde přečetl a kterými chtěl adresáta potěšit.

⁹⁷ Malíř Klement z Nové Bystřice, svými přáteli Holubem a Jungwirthem nazýván a pojmenován jako Matouš, pojil je společný druh humoru.

⁹⁸ LA PNP, fond V. Holuba, Korespondence s Františkem Jungwirthem, neuspořádáno.

čtvrtek večer

„Abych nezapomněl a neztratil – krásný příspěvek k joycologii... Pes štěkající na měsíc – doufám, že neznáte.“⁹⁹

*„Hádanka: Co je nejdůležitější věcí bei einem Dreieck? (trojúhelník Δ)
Das Ei sonst bleibt nur Dreck.“¹⁰⁰*

„Vtip: V Arbeitsamtě se pěstují dva vitaminy: BB (Beziehungen, Butter)“¹⁰¹

Dopis ze dne 8. 2. 1944.

„Vyhláška:

*Podle císařského ediktu čís 2/44 byl nařízen 7 denní smutek za Jeana Giradoux,
/od 5 - 11. 2. 44/. Po tu dobu se členům zakazuje:*

*1/oblékat na se bílé šaty /čisté límečky jsou jen se zvláštním povolením Pana předsedie
dovoleny/*

2/chodit k světlobrazníkovi,

3/provádět radovánky jakéhokoli druhu / spolkové zasedání sem nespadají/,

4/používat běloby olovené, křídly a jiných bílých barev.

Členům se nařizuje:

1/pít během této doby jenom černé pivo,

2/kupovat jen na černo,

3/očerňovat koho chtějí,

4/pít černou kávu.“¹⁰²

Jean Giradoux zemřel 31. ledna 1944. Na základě jeho citátů se někteří autoři a spisovatelé domnívají, že byl velký antisemita a rasista. Proto se ve zdejší, výše uvedené, vyhlášce objevují dvě barvy: černá a bílá, jako výrazný protipól s odkazem na barevnost. Text pak doplňuje lehce ironický tón a rozvernost, spojená se záměrem pobavit přítomné recipienty.

Rovněž i Jungwirth posílal Holubovi různé texty, které se mu dostaly zrovna pod ruku a přišly mu zajímavé, a kterými tak posiloval obrovský tok informací, proudící z Prahy do Jindřichova Hradce. Nejednalo se pouze o překlady, kterými byl jako

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ To “ei“, protože jinak zůstane jen Dreck (a to znamená lejno, překlad Š. T.)

¹⁰¹ V pracovním úřadě se pěstují dva vitaminy: BB – vztahy a máslo (překlad Š. T.)

¹⁰² LA PNP, fond V. Holuba, Korespondence s Fr. Jungwirthem, neuspořádáno.

překladatel samozřejmě zahlcen a některé pěkné posílal Holubovi na ukázkou k přečtení, ale rovněž poutavé články z novin, časopisů, různé výstřižky, atd. Tím vším prohluboval Holubovo vědění a poznání o současném uměleckém světě, pražském i světovém, jako i to, že se Holub necítil tak stranou od všeho dění a mohl se třeba upokojit v tom, že jeho práce má smysl.

Jako příklad byla vybrána ukáзка z časopisu *Books in Bosna and Hercegovina*, 1985, No 6, Z aforismů srbského spisovatele Pavla Kovačeviče:

„Zmlátili ho, aby přestal naříkat.

Pro satirika je snazší říct pravdu prostřednictvím zvířat než lidí.

Zaujal revoluční postoj a teď s ním nikdo nehne z místa.

Čím hlouběji se ukloníš, tím výš je tvůj zadek.

*Uvolněte místo starším a nemocným – by se nemělo vztahovat na trůn ...*¹⁰³

Nejenom různé texty a články na ukázkou, ale Jungwirth Holubovi psal také o aktuálním dění v Praze s důrazem na umělecké akce, které se konaly a kterých se sám účastnil, popř. čím se nyní zabývá, jaká práce ho v současnosti zaměstnává. Jako přátelé si mohli vzájemně pomáhat, což oni dělali, ve shánění vhodných materiálů ke své práci - především nedostupných knih.

Dopis ze dne 9. 7. 1958, středa.

*„Mám mít 2.10. přednášku v městské knihovně o Jeffersonovi a jeho údobí zemědělské demokracie a border tradition v americké literatuře – abych nemusel ukázkou překládat vypůjčte mi někde J. F. Cooper – Kožepunčocha nebo cokoliv jiného co seženete. Potažmo najdete-li náhodou někde nějaký překlad Bryanta – překládal to Sládek do Lumíra – to sotva, ale kdybyste náhodou zašel do městských knih?“*¹⁰⁴

Praha 4. 7., nedatováno.

„Milý panerado,

*včera se otevíral CHAGALL, tak jsem si vyposlechl projev dr. Masarykové a Hoffmeistrův a zakoupil katalog, který posílám do archivu Vašeho. Pak jsem byl odp. u Honzy Zábrany a dnes jsem se sešel s ním a jeho paní v nemocnici v Motole. Bylo jí blbě, je celá oteklá a hned si ji v nemocnici nechali.“*¹⁰⁵

¹⁰³ Tamtéž.

¹⁰⁴ Tamtéž.

¹⁰⁵ Tamtéž.

Dopis blíže datově neurčen.

„Milý pane Rado,

udělejte pro mne laskavost – zapomněl jsem Vám to napsat: kupte mi Peytonův hrádek, ještě jsem jej v JH viděl a v Praze jsem to propásl. Přikládám 25 Kč – strhněte si z toho tu 1 Kč za Svět lit[eratury]. Jinak vlaky podle úspěšného zrychlení 30-40 min. zpoždění, tlačenice až je člověku k blití a proto ať žije II. CS¹⁰⁶ ... Jak jste se pobavili u OM?¹⁰⁷ Nechýtila vás bouřka?“¹⁰⁸

Praha pátek 25. 1., nedatováno.

„Mám pro Vás moc zajímavý článek o Marcelu Duchampovi plus nějaké reprodukce /původ USA/ tak se těšte. Teď budu psát překlad dopisu pro Ivanova jehož Assissination of Heydrich vyšlo v nakladatelství Granada, Londýn a pozvali ho tam – jenže v rámci formalit a navíc ještě dostal autor záchvat žlučníku a do Londýna nemohl – toť k vzteku, že? Tak tohle je zatím všecko, dobře se kurýrujte a neběhejte moc po lukách a v přírodě.“

¹⁰⁶ Zřejmě se bude jednat o zkratku Cestovní společnosti.

¹⁰⁷ Zkratka OM: Oldřich Menhart.

¹⁰⁸ LA PNP, fond V. Holuba, Korespondence s Fr. Jungwirthem, neuspořádáno.

IV. Přátelé

Vladimír Holub byl osobou vsutku milou a přátelskou. Už jeho tvář bělovlasého starého muže na fotografiích prozrazuje, že to byl člověk veselý, upřímný, který rád vyprávěl a bavil tím své okolí, a který byl možná trochu bláznivý. Právě proto se mu ve městě tolik lidí vysmívalo, nebralo ho vážně a opravdu o něm smýšlelo jako o naivním zjevení. Představme si postaršího Vladimíra jak přijde do krámku s železářstvím a dotazuje se na součástky pro svůj právě rozpracovaný artefakt, když na konci ještě přidá své oblíbené „pěkně prosím“, prodavači jdou do kolen.¹⁰⁹ I tato drobná historka je dokladem toho, jak hluboké bylo jindřichohradeckého maloměšťáctví, které nedokázalo Vladimíra patřičně ocenit a ani po smrti mu nedokázalo zajistit důslednou pietu.

„Poněvadž Hradec, tady nenajdete ceduličku, kde by bylo napsaný: zde žila a pracovala Marie Teinitzerová. To tady v Hradci vůbec nenajdete. No ono se říká, že doma není nikdo prorokem. A to samý je Vladimír.“¹¹⁰

Ačkoliv doma nepochopen, ve světě i v jiných městech měl Vladimír mnoho přátel, s kterými rád rozprávěl. Do domku plného koček, knih a podivuhodných výtvorů v podmanivém jindřichohradeckém podzámčí přitahovala jeho osobnost nejen zvědavé mladé lidi z okolí, ale umělec na své záměrně neudržované zahradě hostil návštěvy z celého světa. Výtvarníkovi přátelé dodnes jedním dechem zmiňují návštěvní knihu domečku, obsahující mnoho cizojazyčných, někdy prý i velmi exotických zápisů. S dalšími tvůrci světového formátu si pouze čile korespondoval, avšak právě na jejich základě se nelze domnívat, že by se byl Holub cítil osamělý. O neustálou společnost se mu navíc staraly jeho milované kočičky, které nevnímal pouze jako zvíře, ale jako rovnocenného společníka.

4.1. Korespondence

Výjimečně pozoruhodný je dopis od Maxe Broda, zabývající se jistým upozorněním ze strany Holuba na Brodův překlad. To, že dokázal opravit i tuto autoritu,

¹⁰⁹ Vzpomínka Josefa Brchaně, pamětníka a přítele V. Holuba.

¹¹⁰ Vzpomínka Olgy Teinitzerové na svou tetu, Schůzky s literaturou ze dne 6. 9. 2003 (red. H. Soukupová), Český rozhlas 2 - Praha.

nás přesvědčuje o tom, jak nesmírně byl inteligentní a jaké kontakty unikátního charakteru s umělci udržoval.

Praha 26. 4. 1938.

„Sehr geehrter Herr Holub,

Besten Dank für Ihre freundlichen Zeilen. Ich werde meine Irrtümer bei nächster Gelegenheit richtigstellen – In dem Buch von Pierre=Quint über Marcel Proust fand ich die Zeilen: „A l'âge où le jeune homme quitte d'ordinaire sa famille, Proust continuait d'habiter sa chambre d'enfant, au fond de l'appartement où il était né, Boulevard Malesherbes.“

Aus diesen Zeilen ist mein Irrtum entstanden, für dessen Richtigstellung ich Ihnen verbunden bin.

Desgleich danke ich für den Hinweis auf die mir bislang unbekanntes Übersetzungen.

Promiňte, že jsem Vám neodpověděl v řeči české, kterou však přece neovládám tak dokonale, abych nedělal chyb.

V dokonalé úctě, Max Brod“¹¹¹

Jeden z nejstarších dopisů směřuje do doby, kdy Vladimír Holub podnikal cesty za svými přáteli do Prahy a v tu dobu se seznamuje i s Emanuelem Lešetickým z Lešehradu, kterému později začne dělat osobního sekretáře. Z dopisu je patrné, že Lešehrad si zlomil ruku a Vladimír tedy musí svůj odjezd za ním oddálit.

28. 4. 1940.

„Milý Vladimíre!

Musíte ještě posečkat s příjezdem do Prahy. Stala se mi nehoda: zlomil jsem si levou ruku a mám ji v sádrovém obvazu. Musím se tedy léčit (je to bolestivé) a chci si vyjet na venkov. Až bude dobře, napiši Vám, do té doby setrvejte v Jindřichově Hradci.

¹¹¹ Dopis v osobním vlastnictví Josefa Brchaně, přítele V. Holuba, J. Hradec.

Velmi vážený pane Holube, mockrát Vám děkuji za Vaše přátelské řádky. Při nejbližší možné příležitosti napravím svoje pochybení – v knize od Peirra Quinta o Marcelu Proustovi jsem našel tyto řádky: Ve věku kdy mladý muž obvykle opouští rodinu, Proust pokračoval v obývání svého dětského pokoje, vzađu v bytě, kde se narodil, Boulevard Malesherbes. Z těchto řádků vzniklo moje pochybení a jsem Vám zavázán za jeho uvedení na pravou míru. Proto Vám děkuji za upozornění, protože to pro mě byly až doposud neznámé překlady.

(překlad Š.T.)

Mluvil jsem včera s dr. Heřmanem z Ústřední městské knihovny pražské. Ptal se mne, co děláte a jste-li ještě v archivu. Prý Vám cosi půjčil, co jste ještě nevrátil. Oznamuji Vám to tedy.

S přátelským pozdravem, Lešehrad“¹¹²

Přátelská korespondence s Františkem Jungwirthem byla trochu jiného rázu než dopisy s Valochem. Ti dva se znali již od samého dětství a byli si skutečně blízcí. O jejich vzájemném upokojení touhy po stále více informací ze současného uměleckého dění svědčí již předchozí řádky. Nyní si představme mírně zavalitého Jungwirtha se silnými brýlemi, velikého intelektuála, jak si neustále stěžuje jednak na počasí, tak na pražskou hromadnou dopravu (včetně jízdních řádů a metra) a na vlakovou dopravu, když cestuje po trase Praha-JH. Je to takový “bručoun“, věčně nespokojený, který se sice ožení a s manželkou zplodí syna, vzápětí se však rozvedou a on zůstane až do konce života sám. Jeho velké nadávky pramení také z neustálého strachu o své zdraví. Jednou je to chřipka, podruhé zase hrozná rýma, kterou nejlépe ještě od někoho, s kým právě mluvil, chytil – a to tedy neměl dělat. Je to až úsměvné, nicméně po přečtení jeho dopisů se můžeme domnívat, že tento člověk snad nikdy nebyl spokojený a neustále ho provázela nějaká zdravotní obtíž.

Nejstarší dopis této korespondence nese letopočet roku 1942, když bylo mladému Františkovi pouhých 22 let. Jedná se o přátelský pozdrav a připomínku na plánovanou cestu do J. Hradce s prosbou vyzvednutí na nádraží. Zároveň, jak ještě uvidíme, mnoho dopisů ponese informace, co je nového a s kým se Fr. Jungwirth právě sešel či se viděl.

Dopis ze dne 6. 5. 1942.

„Milý pane Holube,

jak budete mít v sobotu čas, přijďte mi na nádraží naproti. Přijedu o 4.50, snad o chvíli později, jeden můj spolubydlící se žení a stěhuje a chtěl vyházet olejové barvy, které měl, tak jsem jich pár schoval, a proto si je v sobotu – máte-li zájem – přijďte převzít.

Jinak nic nového. OM¹¹³ mi koupil Jaro sbohem (Seifert) a já jsem byl dnes u očního. V pátek máme zkoušky z němčiny (písemné). V sobotu tedy na shledanou.“¹¹⁴

¹¹² Dopis v osobním vlastnictví Josefa Brchaně, J. Hradec.

¹¹³ Oldřich Menhart.

¹¹⁴ LA PNP, fond V. Holuba, Korespondence s Fr. Jungwirthem, neuspořádáno.

Od roku 1946 studoval František Jungwirth na Vysoké škole politické a sociální v Praze, z níž byl však v roce 1949 donucen odejít. Z doby před svým odjezdem, kdy ještě často pobýval v J. Hradci a kdy i Holub před svým nuceným odjezdem do Aše pobýval v Hradci, pocházejí tyto dva, níže uvedené, příspěvky. Nejedná se o dopisy, které by šly poštou, ale o krátké vzkazy na lístku, které Jungwirth zanechal Holubovi v „domečku“, když „pan Rada“ nebyl zrovna přítomen.

Dopis ze dne 15. 1. 1946.

„Je mi líto. líto. líto, že dnes nemohu jít do kina, líto do. Poněvadž. Dnes večer hraji poněvadž hraji. Slíbil jsem. Hraji mariáš. Dnes. Večer hraji. Nebudete se hněvat. Doufám. Nebudete. Hledal jsem vás. Na oběd. Pozdě. Píši teď. Líto mi je. Nepůjdu dnes. Pozdravujte ji. Víte. Getrudu. Hahaha – hasta la vista.“¹¹⁵

Vzkaz ze dne 18. 2. 1946.

*„Pane Rado,
užívám tohoto pochmurného papíru a tužky, abyste zkonstatoval mou mizernou náladu, když jsem Vás nezastihl. Mohl jste přece odpoledne zaskočit, ne? Takhle člověk lítá zbytečně po městě a vůbec...“¹¹⁶*

Tento dopis pochází z doby, kdy se Vladimír Holub ocitl těsně po nástupu do břevnovského kláštera (ten je datován od 1. 11. 1946). Je v něm zachycen Jungwirthův smutek nad Holubovým odchodem z J. Hradce, ale zároveň v něm navozuje jakési souznění s jeho nutnou situací a samozřejmě má zájem i o to, jak se mu v danou chvíli daří.

Dopis ze dne 20. 11. 1946 Jindřichův Hradec.

*„Milý Raddo,
předně Ti posílám mnoho upřímně přátelských pozdravů a vzpomínek. Náš lokál bez Tebe vypadá dosti prapodivně. Kdykoliv před polednem a večer jdu kolem stolečku u kamen maně mě tanou na mysl vzpomínky na Tebe co děláš, a jak se máš. Připadá mě to jako by stěhovaví ptáci odlétli. Avšak na skutečnosti to nic nemění a je to opravdu jen dobré, že jsi z Hradce odejel. Bude záležet jen na Tobě, abys byl houževnatý, vytrvalý a pracovitý. Dokázal bys tím všem ostatním, že se dovedeš probíjet a že se dovedeš rvát*

¹¹⁵ Tamtéž.

¹¹⁶ Tamtéž.

se životem. Ale co bych Ti to všechno psal, vždyť již máš rozum. Zajímalo by mě všechno z Tvého nového života a proto mě napiš všechny Tvoje dojmy, co děláš atd., jak se stravuješ, jak bydlíš a jaké jsou další Tvoje plány. Co je s knihovnictvím? S mnoha pozdravy, Tvůj oddaný Jungwirth“¹¹⁷

Dopisy jsou velice působivé a zajímavé i pro své vlastní čtení. Čerpáme z nich informace o různých spisovatelích, s nimiž byl Jungwirth v blízkém kontaktu a s jejichž záležitostmi Vladimíra seznamoval.

Praha středa 15. 1. 1947 (doba Vladimírova pobytu na Břevnově).

„Pan O. Menhart má paradentosu tak se v sobotu neobjevil. Jinak je spousta práce, učení a vůbec a mám hnusnou rýmu a mírný kašel.

Srdečné ahoj!“¹¹⁸

Dopis ze dne 28. 4. 1960 informuje o zdravotních obtížích Josefa Škvoreckého, který má zvýšenou hladinu bilirubinu v krvi, což předznamenává jaterní problémy.

„Jinak nic nového, stav Pepíka Škv. se nelepší, stále má těch 8, - bilirubin.“¹¹⁹

Pondělí odp. [1966]

„Panerado,

přikládám výstřižek o Joyce /knihu stejně známe/ a jinak nic nového, jen tu byl hrozný liják před chvílí. V poledne jsem potkal p. Hrabala, říkal k povídce Pohádka /viz posl. Literárky/, že mu nějaká ženská psala kdy prý naposled rozpínal podprsenku nějaké dáme, anžto prý se už podprsenky na knoflíčky nenosí. – Tak vidíte, co musí spisovatel znát a vědět. Tak si kapejte do voka a na shle-“¹²⁰

Úterý 18. [1966]

„Jinak doufám, že budu mluvit s B. Hrabalem – Ostře sledované vlaky dostaly I. cenu na festivalu v Mannheimu. Zábrana je nemocný, Pepík Škvorecký taky maká, Kafka se vrátil z Frankfurtu, ale ještě jsem s ním nemluvil /anobrž jsem pořád mezi překlad-zuby/. Počasí se taky viditelně zhoršuje a vy děláte mohutné instalace, čili všude zmatek.

¹¹⁷ Tamtéž.

¹¹⁸ Tamtéž.

¹¹⁹ Tamtéž.

¹²⁰ Tamtéž.

Přivezu nějaké zajímavé materiály, abyste se osvěžil. Tak zatím tohle. Pozdravy pracujícím v domečku / chacha /¹²¹

Někteří ze zmíněných spisovatelů Vladimíra také několikrát navštívili a setkání to byla vždy velmi příjemná, jako by se dotyční přijeli nadýchnout do „domečku“ trochu čistšího vzduchu. Holub byl skvělý vypravěč, který dokázal neuvěřitelným způsobem zaujmout posluchače a jeho humorná vyprávění, mnohdy podbarvená jeho osobitým tónem ironie a nadsázky, zůstávala často v paměti všech přítomných lidí.

Středa odp., blíže nedatováno.

„Panerado,

opožděně, ale přece. Vladimír Kafka a Láďa Dvořák se vydali na putování po Čechách čili Českomoravské vysočině a Vladimír hodlá přistat asi v sobotu v Jindř. Hradci, kdež bude tak asi přes neděli a já Vás tímto varuji, abyste upravil své sbírky objektů a učesal kocoura Matyáše /příp. dal mašli/. Já přijedu v sobotu snad už ráno. Nezapomeňte vyzvednout aktovku /mou/!¹²²

Obzvláště živorodý byl vztah Fr. Jungwirtha s plzeňským malířem a scénografem Josefem Vališem. Jungwirth na něj několikrát ve svých dopisech odkazuje, chvílemi ho chválí, avšak chvílemi na něj nadává, což dokazuje jen to, jak komplikovaná byl Jungwirth osoba a s jakými záležitostmi se neustále potýkal (a s nimi Holuba také seznamoval).

Pátek 28. 4., blíže nedatováno.

„Vališe jsem neviděl, ani se neozval, snad se urazil, poněvadž jsem mu řekl pár ostrých slov – volal mě totiž dr. Russ, potřeboval kontaktovat se s Tondou Šrucem. Dr. Russ mi řekl, že mu Vališ poradil, že je mě nejlíp volat kolem 8 ráno, což chudák činil, ale se nedovolal, neboť v těchto hodinách ranních telefon zásadně neberu /už volal někdo i v 6.10 byl to omyl, chtěli Pragovku/ tak jsem Vališovi řekl, že to dělá dobře, že radí lidem hodiny, kdy nezvedám telefon /což on ví – nevím, zda to dělá ze škodolibosti, ale kdybych se chtěl mstít, tak mu budu volat po půlnoci, aby se potěšil.¹²³

¹²¹ Tamtéž.

¹²² Tamtéž.

¹²³ Tamtéž.

Praha 8. 4. 1978.

„...A pak mě volá Vališ, že se mnou potřebuje mluvit, abych v pátek přišel... jenže máje instalatéra a čekaje dr. Hubáčka /překladatel Simpsona/, který mi večer donesl autorské korektury, tak jsem nikam nešel. Ať se jen jeho vznešenost vypraví za mnou do redakce, má to 4 stanice tramvaje přímým směrem – hned stanice za Spartou. Já mám pořád co dělat a nemám teď čas na koukání na TV a povídání o ničem.“¹²⁴

Od roku 1956 se počítá období Jungwirthovy překladatelské tvorby, kdy působil v pražské Obci překladatelů a aktivně překládal zejména z angličtiny. Byl velkým znalcem detektivního žánru, jemuž se věnoval prakticky po celý život. Čas od času posílal na jih delší dopisy, v kterých seznamoval Holuba se svou tvůrčí činností i s prací ostatních členů Obce.

Praha 9. 9. 1957.

„Milý Panerado,

už se stydím, že tak pozdě odpovídám – ale máme tolik práce, že se vůbec nedostanu k odpovídání na dopisy. Budu psát bodově, stručně, nesouvisle.

Máme nového generál. ředitele a také teď jsou zase plány – schůze atd. atd. Zítra jedu do Brna na veletrhy, budu tam až do úterý.

Pepík Š. byl na dovolené a tenhle týden je celé nakladatelství na školení: nikoho jsem neviděl. Vladimír Kafka se vrátil z SSSR se stejnými názory jako já a bohužel jsem s ním mluvil (říkám bohužel, neboť jsem od něho chytil hnusnou rýmu, kterou dále ještě i dnes mám). Honza Zá[brana] pracuje na nějaké sibiřské básniřce Sejfulině a ukrutně nadává. Já mám tyto dny dostat stránky O'Connora. Böll vyjde asi zač. října, už jsou stránky odevzdány. Nový Böll "Billiard um ½ 10" je výborný – četl jsem asi 10 pokračování ve Frankfurtu. Teď čtu Dürrenmatta "Das Versprechen" (byl podle toho udělán film "Stalo se za bílého dne"). ABC připravuje "Návštěva staré dámy" od téhož autora.

Kafka: Amerika ve Svět. četbě nevyjde. Tak si škrtněte zas jednu naději.“¹²⁵

Dopis ze dne 14. 1. 1959.

„Panerado,

abyste neřekl, že nejste informován a věděl co se děje, zde několik zvěstí:

¹²⁴ Tamtéž.

¹²⁵ Tamtéž.

1. *Pepík Škv. byl přeložen ze SL do redakce klasiků (angl.), na jeho místo jde Kondrysová Eva. Předseda ZR ujišťoval, že to není v souvislosti se Zbabělci.*
2. *Kompletní dokončený film Tři přání podle divadelní hry Blažka (ještě se hraje) byl dán "do viksu" jak se říká.*
3. *Faulkner: Báje, Davičo a ještě pár dalších věcí které měly letos vyjít v SNKLU – přeloženo o rok: místo nich sbírka č-ruské lidové tvorby atd.*
4. *Šéfredaktorem nakladatelství Čs spisovatel se stává dosavadní [šéfredaktor] Literárních novin Jan Pilař. Na Pilařovo místo přichází oblíbený Jan Drda.*
5. *Další zatím nevím - myslím, že vás tohle stačí potěšit.*

*Tohle raději zničte. Nevím kdy přijedu ...*¹²⁶

Dopis ze dne 15. 1. 1969 informuje o smrti básníka a psychologa Zbyňka Havlíčka (který po těžké nemoci dne 7. ledna zemřel). Jednalo se o představitele českého poválečného surrealismu, jehož vědecké dílo je spjato s novým rozvojem psychoanalýzy zejména LSD psychoterapie.

„Milý panerado,

*tragická zvěst: (následuje přiložený výstřižek z novin Lidové demokracie¹²⁷ 15. 1. 1969) ... Znal jsem ho dobře, příjemný fajn muž, jeden z čelných pražských surrealistů střední generace. Byl už od září nemocen, ležel u dr. Kriegla, transfúze atd. Ale zhoubná leukémie je neúprosná. Tak tohle.*¹²⁸

To, že byl Holub umělecky informován po všech stránkách, dokládá i zmínka v dalším dopise, která oznamuje smrt jiného člověka, tentokrát významného jazykovědce. Toto krátké sdělení bylo rovněž cenným příspěvkem do Holubova archivu, zde konkrétně literárního, který si po svůj život budoval a který pro něj byl také určitým druhem artefaktu.

Pondělí odp. [1982]

*„Jako zajímavost si zapište že v neděli, 18. 7. zemřel v USA proslulý jazykovědec Roman Jacobson.*¹²⁹

¹²⁶ Tamtéž.

¹²⁷ Ústřední list Československé strany lidové, deník vycházející v Praze od roku 1945 do roku 1994.

¹²⁸ LA PNP, fond V. Holuba, Korespondence s Fr. Jungwirthem, neuspořádáno.

¹²⁹ Tamtéž.

I přese všechnu svou činnost musel být Jungwirth aktivní i co se týče společenských událostí, proto mu kolikrát nezbyl ani čas na cestu do J.Hradce a nesetkal se s lidmi, s kterými by tak chtěl. Když už se do JH vypravil, samozřejmě o tom informoval Holuba a pokud mu ten mohl s něčím pomoci, rád to udělal.

Čtvrtek 27.4. [12.4. se slaví jako Mezinárodní den kosmonautiky, slaven od roku 1969]
„Dnes zase jdeme vítat kosmonauty, ještě že to máme kousek pěšky k letohrádku královny Anny. Čili píšu zmateně, nemluví o tom, že musím překládat, prát, shánět jídlo atd. To jen abyste viděl, že to není jen tak lehké si zajet do JH a do Etyнку,¹³⁰ kde na mě mohou sice nadávat, ale nemůžu si pomoci – kromě toho počasí je také hezky pod psa, zase chladno, deštivo.“¹³¹

Dopis ze dne 10. 12. 1966.

„Prosím sdělte to pí Šlechtové, abych jí nemusel psát extra dopis, že přijedu v sobotu, t.j. za týden ode dneška/kvůli tomu, aby mi nezamkli domovní dveře a nenechali tam klíč zevnitř jak se mi už párkrát stalo, ale to jen pro vaše soukromé ucho čili private ear jak dí pan Shakespeare./ Mimochodem v 6 čísle Orientace Sviták: Antropologie jsou moc hezké bystré pasáže o Joycovi! Doporučuji Vaší pozornosti.“¹³²

S cestováním to Jungwirth neměl opravdu snadné. Pokaždé když někam jel, přijel se zpožděním, které ho vždy značně rozlítlo a nezapomněl si proto z plného hrdla postěžovat.

Praha úterý odp., blíže nedatováno.

*„Milý panerado,
tak píšu jak jsem jel – spartakiáda už začala, aspoň na drahách: z JH to jelo dobře, ale v Táboře jsme stáli, pak v Ješeticích, Vindobona měla přes 100 min zpoždění, v Praze jsem čekal 32 minut na tramvaj a doma jsem byl co by dup ve čtvrt na jedenáct – čili za 7.15 hod.! Ať žije naše stále se zlepšující doprava. Ještě že Pavel Keclík ujel do Tater na dovolenou. Já dělám teď už kroky k tomu důchodu, byl jsem na direkci a tak. Jinak se Puzo začal prodávat v ČS už včera, volal mi jeden známý, že fronta je až za kavárnu Slávie!! Ještě, že jsem si vyzvedl v pondělí své výtisky ... Taky jsem slyšel, že Melantrich*

¹³⁰ Nový Etynk, malé město poblíž Jindřichova Hradce, po roce 1948 dostalo nový název užívaný dodnes – Nová Včelnice.

¹³¹ LA PNP, fond V. Holuba, Korespondence s Fr. Jungwirthem, neuspořádáno.

¹³² Tamtéž.

musel dát do stoupy Huizingu ... stejně nebyl ohlášen. Vzal si Vališ kocourka mourka? Počasí dusné, hrozné, ale co dělat. A nakonec ještě ftip, co jsem slyšel včera: potkají se dvě čtrnáctileté a jedna dí: Máš chlapce? – Kdepak, já mám holku. – Takže se vyhřívejte na slunci /ale opatrně/ pozdravujte známé a nashle. “¹³³

Dopis ze dne 8. 10. 1978, neděle.

„Mr Žilina byl v Leningradě a Gruzii, vrátil se před týdnem a vyprávěl zajímavé historie – ty až ústně.

Metro je výborné na zajištění na Václavské nám., ale jinak je doprava tak vymyšlená v ústavu choromyslných, že nikdo neví jak co jezdí a intervaly jsou hrozné ... A jet někam kam nevede metro, to je výlet div ne celodenní, neboť zase intervaly, zase to jede neznámo kam a zahne na nečekaných místech někam zcela jinam. Ani nejstarší pamětníci nepamatují tak debilní dopravu, co vymyslel ten prešovský pabl gen. ředitel Lacek z Dopravních podniků. Takže sedím a mlátím do stroje a občas musím taky zamést a uvařit, kromě toho radostné pracovní soboty takže do JH se dostanu patrně až před dušičkami koncem t.m. – Jinak z nových knih upozorňuji na skvělou, neuvěřitelnou věc Jurij Krelin: Chirurg, vydalo Lidové nakl. před měsícem, tady je rozebraná, lékaři se po tom pídí jako zběsilí. Perfektní popis zdravotnictví, přesně jako u nás napsáno s báječnou ironií a nadhledem, výborný překlad. Pár výňatků, co jsem si vypsal: ...veřejná činnost je činnost, za kterou nedostáváme žádné peníze ... Veřejná činnost tě víc připoutá k lidu ... I okovy mohou připoutat člověka k člověku ... Nový problém, dílčí komponent základního, věčného problému světa: Jak se mají slušní lidé bránit mizerům? “¹³⁴

Se svým brněnským přítelem a kamarádem Jiřím Valochem, jak již bylo řečeno, je spojovalo přátelství na jisté umělecké úrovni. Proto se touto korespondencí nebudeme zabývat a na ukázkou představím jen 2 dopisy, poukazující na jejich vztah. Tito dva lidé se několikrát během svého života setkali, buď v rámci připravované výstavy v Jindřichově Hradci nebo v Brně, anebo se jednoduše navštívili za prostým účelem pohovořit si a vidět se.

¹³³ Tamtéž.

¹³⁴ Tamtéž.

Dopis Jiřího Valocha ze dne 28. 1. 1975 Brno.

„Milý příteli,

tak jsme se vás nedočkali ... Měli jsme to tak krásně domluveno, když se objevíte tady, že hned budeme volat Kocmanovi a naopak, abychom vše časově zkoordinovali, počítal jsem, že se zastavíme u nás, abych vám něco předvedl ... ale příroda byla zase zřejmě mocnější lidí ...

A dnes už sněží, takže teplotní podmínky pro dobře známou vaši teplomilnost se stále a stále horší ...

Ale přesto doufám, že se vám podaří v dohledné době výlet do Brna naplánovat a objevit se!¹³⁵

Vladimír Holub velice miloval teplo a čím bylo větší, tím byl ještě spokojenější. V obdobích léta, kdy si ostatní lidé na počasí stěžovali, on si naopak velice hověl a na zahrádce u svého domečku se na sluníčku, společně se svými kočkami, pěkně vyhříval.

Dopis Jiřího Valocha ze dne 14. 6. 1977 Brno.

„Vy jste pták tropický, vám ta horka vyhovují, ale já už trpím a výsledky mé práce nejsou zrovna reprezentativní ... ale to, co jsem dělal přes víkend, tj. text pro vás a ještě jednu maličkost pro jednoho mladého brněnského autora, tím ještě neutrpělo ... až teď věci úřední ...¹³⁶

S celoživotní přítelkyní Olgou Teinitzerovou se Vladimír Holub seznámil v břevnovském klášteře, kam se Olga chodila modlit do místního kostelíku. Poté co byl na 2 roky odsouzen k pobytu ve vězení, Olga odešla za svou tetou Marií Teinitzerovou do Jindřichova Hradce, kam se po propuštění vrátil i V. Holub a s Olgou se zde znovu shledal. Pro svůj zbídačený stav a nedostatek peněz ho stará teta Marie často zvala k nim domů, někdy na oběd, jindy na večeři... Bylo to hlavně také proto, že místní lidé se od Vladimíra odvraceli, tak aby mohl alespoň s někým promluvit pár slov a udržet si s J. Hradcem určitou spojitost. Tehdy s nimi v domečku u Nežárky bydlela ještě jedna paní, ale poté co se vdala, Vladimírovi bylo nabídnuto přestěhovat se a bydlet společně. Poněvadž je J. Hradec malé město, samozřejmě se to neobešlo bez úsklebků a pomluv

¹³⁵ Tamtéž, korespondence s Jiřím Valochem, neuspořádáno.

¹³⁶ Tamtéž.

lidí, ale jak vzpomíná Olga: „já už v té době taky nebyla žádná mladička, tak už mi to tolik nevadilo.“¹³⁷ Několik let tam spolu bydleli, mezitím Vladimír tvořil – někdy to Olze ukázal, jindy neukázal, někdy to Olga našla někde – třeba vyhozený, a tak to zase vzala a nesla zpátky Vladimírovi, a tomu že se to nelíbilo, a proto to vyhodil.

V roce 1971 odjela Olga na ozdravný pobyt do Krkonoš a z této doby pocházejí následující dopisy. Vladimír zůstal sám doma se svými milovanými kočkami a píše o tom, jak se mu daří, co dělá a jak přítomnou samotu zvládá. Jejich přečtení je velice působivé a jedinečně autentické.

Jindřichův Hradec 6. 9. 1971.

„ ... Než jsem tu čelist¹³⁸ vykošeroval, už se setmělo, takže když jsem sám začal večerět, byla už plná tma, a jak jsem si sedl v kuchyni na štokrdle a zvedl náhodou hlavu, uviděl jsem, že se na mě, skrz záclonu dívá měsíc. Odhrnul jsem ji a byl báječněj! Tak oslnivej, že jsem popadl housku a jogurt, natáhl si svetr a odešel do zahrady a sedl si na tu dřevěnou lavičku a večerel, dívaje se kolem sebe... Byla to báječná noc ...

Neděle, tj. včerejšek, proběhl následovně. Vstal v 8, pak uklidil, to je můj koníček, a poté se dal do probírky té hromady papírů, která se u mě nashromáždila na stoličce, a než ji skoncoval, bylo 11. hod. Tu jsem si vzpomněl, že bych měl dr. M. připomenout, že si беру dovolenou, a tak jsem mu to šel připomenout, já dobrotisko. Zazvoním, za chvíli se přiřítíl, co je. Říkám mu co, a on: mhhmm, já budu potřebovat tohle přepsat, tohle, a tak to odložíme a budeme psát, jo?? Tak jsem tedy řekl JO. A odešel jsem domů ... odpoledne jsem se pustil do objektu z toho pekáče a moc se mi dobře pracovalo, mně se nejlíp pracuje, když mám vztek. A vztek jsem měl dvojitej, jednak za posunutí dovolený (jó dobráctví, to se vyplácí!) a taky proto, že Čendovi byli pryč, takže jsem nemohl do dílny, abych si hned odřezal, co jsem potřeboval. Nakonec ale se to ukázalo být výhrou, protože když jsem chodil kolem těch součástek (vrče, přirozeně), uvědomil jsem si, že mají ještě jeden podtext, který jsem si předtím neuvědomoval – a tak že je použiju k němu, čili z nich bude PES a k objektu P /pekáč/ musím najít součástky nový ...“¹³⁹

¹³⁷ Pořad o Vladimíru Holubovi, Schůzky s literaturou ze dne 26. 1. 2003 (přip. S. Langrová), Český rozhlas 3 – Vltava.

¹³⁸ Míneño: kočky.

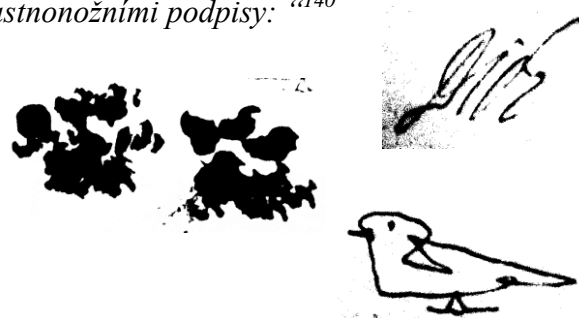
¹³⁹ Muzeum Jindřichův Hradec, fond Vladimíra Holuba, neuspořádáno.

Jindřichův Hradec září 1971.

„Oli/nko/ milá,

v pondělí tedy z toho všeho, co bylo naplánováno sešlo. Místo svých prací jsem seděl v muzeu a psal a psal. A bylo toho tolik, že se skončilo až o ½ 5... Pak jsem se vydal do města, za nákupy, ale cestou, u kostela, jsem zjistil, že nemám s sebou peníze, a tak jsem se musel vrátit domů, peníze vzít, a jít znovu... Na jedny straně člověk zápasí vo vteřiny, a na druhý vyhazuje půlhodiny jedna dvě... Ale tím je vinna ta čára přes rozpočet. Nu, a když jsem se zas objevil v domečku, bylo už půl šesté, čili byl tu už zas čas dělat kočkám večeri ... Když jsem večer tedy uléhal, nemusel jsem si lámat hlavu s bilancí dne. Byla jednoduchá: zase další ztracený den, zas další, který třeba označit černou kostkou...

Inu, rána i večery už začínají být ostrý. A což teprve na horách, že jo?? Ale nijak se o Tebe nestrachuji, jsi bytost prozíravá, takže jistě jsi si sebou vzala, když máš bejt na lyžařskej boudě, nejen dvoje bombardáky, ale i rezervní peřinu /tu skládací.../ A tak to tedy tam vychutnávej pěkně, a vůbec si z toho nic nedělej, že nám tady je smutno, což potvrzuje svými vlastnoručními a vlastnonožními podpisy: ¹⁴⁰

Jindřichův Hradec září 1971.

„ ... Budu asi muset, od příštího roku, vyhlásit den návštěv, jak to bývá u jinejch zvykem, takhle máš něco rozdělaného, třeba sádra, a otevrou se dveře a ... ze slušnosti se tedy všeho nechá a pak se sádra vyhodí a začne se dělat znovu a když přijde mezitím další návštěva, tak už začíná být člověk pro sebe podrážděnej... Mezi námi, ono by to chtělo, aby byl člověk doma, víš? Kdyby mohl být doma, pokud by všechno udržoval, a měl by při tom čas i na svý paňáky. A bylo by se to vyplatilo, být doma, protože já rád věci vylepšuju a na to musí být čas. Když se to ale má dělat až po práci, s kudlou na koleně, tak to je pořád vytloukání klínu klínem. Kromě toho, taky bude třeba probrat

¹⁴⁰ Tamtéž.

zahrada, tam vzadu se rozrostly nějaký stromy, který berou světlo trávě, je pod nima celá bílá. Jó, má pravdu lidový přísloví, když říká: kdo má chalupu, má prdel v kalupu ... Tak se měj hezky a nezapomeň, že ode dneška za tejdén bys měla už být tady, v Hradci. Očekávám/e/ tudíž, že napíšeš kdy bys přijela, abych Ti mohl přijet naproti, ve vozejčku speciálně kvůli tomu zkonstruovaným a taženým 2 kočkami /Zuzka a Perchta/. Kočího bude dělat Diórek ... “¹⁴¹

¹⁴¹ Tamtéž.

Závěr

V předchozích výkladech jsem se pokusila zachytit život Vladimíra Holuba tak, aby bylo zřejmé, jaká osobnost se za tímto jménem skrývala. Jeho život se ukázal být vskutku nejjednodušší. Jako solitér, jenž se musel politicky složitou dobou prokousávat sám, s hrstkou pár přátel, jsou obdivuhodné výsledky jeho tvorby, k nimž se dopracoval, a zdravý rozum, který si i přes veškeré nepřízně osudu zachoval. Shrňme nyní poznatky, které přinesla tato práce.

V období Holubova života byly vytyčeny pilíře, které považuji za zásadní a pro Holubův život neobvykle důležité. V úvodu jsme se dozvěděli, že již Holubovo rané dětství nebylo příjemné, ba přímo naopak. V domácím prostředí nenalezl nikdy žádnou podporu pro své nadání a kvůli despotickému otci byl vždy rád, když mohl na nějaký čas z domu odjet. Tak poznal zahraniční prostředí, Francii, v níž strávil nějaký čas, který ho obohatil po uměleckém vnímání, a poté zakotvil své kořeny v domácím prostředí a v Praze, kde se stýká s mnoha výjimečnými osobnostmi té doby. Později, již ve svých padesáti letech, udržuje Holub styky s přáteli prostřednictvím korespondence, která je považována nejen jejími aktéry za činnost velmi cennou, a také se stýká s lidmi na zahradě u svého domečku, nazývaného „*holubník*“.

I přes to, že si od politického dění udržoval odstup a spíše se mu vyhýbal, v jeho životě zaujalo místo nesmírné povahy. Nejprve na něj v polovině roku 1946 přišlo udání a musel opustit své rodné město, tak odešel a začal pracovat v Aši, kde se mimo jiné stal svědkem odsunu německých občanů z pohraničí, což jím hluboce otřásl. Později našel útěchu v břevnovském klášteře, avšak ne na dlouho. Po puči v únoru 1948 byl komunisty zatčen a odsouzen ke dvěma letům odnětí svobody a práce v uranových dolech (1951-1953), jeho veškerá korespondence s pařížskými přáteli, jako i veškerá dosavadní díla, básně a grafiky, zmizely beze stopy v archivech StB. Nálepky podezřelého člověka, který byl vězněn, už se nezbavil nikdy. Díky ní nemohl až do konce svého života vycestovat do zahraničí a setkat se se svými přáteli, rovněž také nikdy nedostal zaměstnání, které by ho bavilo. Na základě korespondence jsem zjistila, že jisté povědomí o době si udržoval alespoň prostřednictvím dopisů s přáteli, kteří ho mnohdy upozorňovali na určité politické události, a jejichž texty byly laděny ironickým, někdy až směšným a humorně zbarveným tónem. Důkazem toho, že si Holub zachovával zdravé smýšlení, je i to, že se u nich kolikrát sám velmi pobavil

a že zastával oblíbené krédo „*bud' vyzrajeme na život nebo život vyzraje na nás.*“¹⁴² Bohužel doba, v níž se narodil, byla neúprosná a nastolila mu mnohé překážky, se kterými se musel potýkat. Díky radikálně měnící se politické situaci u nás mu byla několikrát přesouvána výstava v brněnském Domě umění, kterou plánoval se svým přítelem Jiřím Valochem. Rovněž ani jejich společný projekt, týkající se vydání knihy, „miniknihy“, na které by se oba podíleli svými příspěvky a básněmi, se nikdy neuskutečnil. Tato skutečnost ho velice rmoutila, ale chápal ji jen jako další doklad dané doby.

Ačkoliv nikdy nevystudoval školu, která by mu byla svými informacemi prospěšná, byl člověkem hluboce rozumným a inteligentním. Byl samoukem, jenž se neustále učil a vzdělával, a to po stránce umělecké i stránce jazykové. Prostřednictvím svého přátelství a udržované korespondence s Františkem Jungwirthem, a samozřejmě také jeho píle, se Holub učil znalosti cizích jazyků. Fr. Jungwirth jako výborný překladatel posílal Holubovi některé své věci, které právě překládal, v originální podobě a pod nimi následoval přeložený obsah. Někdy se vyskytoval i jakýsi malý slovník cizích slov a k těmto slovům vždy existoval český protějšek. Takto se například Holub naučil angličtině. Díky těmto znalostem si mohl pak dovolit opravit i samotnou autoritu Maxe Broda, kterého v jednom svém dopise upozornil na nepřesný překlad. Po stránce umělecké získával také mnoho informací, a to jak z domácího (i brněnského) prostředí, tak i z prostředí zahraničního. V něm přední místo zaujal zájem o hnutí Fluxus, které přineslo nový druh experimentálního umění. Podobně jako jeho představitelé se i Holub distancoval od klasických projevů umění a snažil se hledat nové způsoby řeči a vyjádření. Tak vzniklo mnoho děl umělecké povahy, různé artefakty a dřevoryty. Při práci byl hnán určitou potřebou tvořit a realizovat se, do níž se promítala i jeho neobyčejná píle a perfekcionalismus, s kterým se snažil, aby veškerá jeho díla byla naprosto dokonalá. Tak některá z nich, při sebemenší autorově pochybnosti, skončila v odpadkovém koši.

V domácím prostředí udržoval kontakty s mnohými osobnostmi umělecké scény. Ještě v raném mládí se s některými z nich setkal (viz jeho práce u Emanuela Lešetického z Lešehradu), později už do Prahy moc nejezdil a tito lidé se scházeli či přímo „slétali“ na zahrádce u jeho domu. Předkládaná práce také naznačila to,

¹⁴² Pořad o Vladimíru Holubovi, Schůzky s literaturou ze dne 26. 1. 2003 (připravila Sabina Langrová), Český rozhlas 3 - Vltava.

že bližší pozornost věnovaná zdánlivě periferním osobám může ukázat postavy, jenž stojí tradičně v centru literární historie, ve zcela jiné perspektivě. Tak jsem prostřednictvím korespondence zjistila mnoho zajímavých informací a odkazů týkajících se nejen původců jejich psaní, ale i uznávaných českých spisovatelů a umělců (viz Vladimír Boudník, Bohumil Hrabal), které by jinak zůstaly neznámé. Dopisy jsou neuvěřitelným dokladem autenticity jejich tvůrců a poznatky, přinášené skrze ně, jsou fantastickým zdrojem poznání, na jehož základě si příjemce může utvořit objektivní pohled na danou věc. Rovněž jsou i ojedinělým dokladem doby, v které Holub žil, a skutečnostmi, kterými se zabýval.

Přátelství mělo pro Vladimíra Holuba neobyčejně významný charakter. Jeho životní družka Olga Teinitzerová mu byla nejbližším člověkem v posledních letech jeho života a tudíž dopisy, které si psali a které jsou uveřejněny výše, jsou jedinečným dokladem jejich vztahu, který byl (přes drobné výjimky) po všech stránkách harmonický. Na základě prozkoumané korespondence se lze domnívat, že skutečných přátel neměl Holub příliš mnoho. Vše bylo dáno nelehkou dobou, v níž žil a také dobou jeho pobytu ve věznění. Od té chvíle v něm přežíval lehký pocit nedůvěry a především pocit cenit si skutečných přátel. Nikdy nestál o to být za každou cenu populární, své objekty raději věnoval přátelům, když viděl, že některý z nich jeví o nějaké dílo zájem, a tak je z velké části rozdál. Můžeme se už jen domnívat, že z toho měl větší radost, než kdyby si je ponechal doma. Nelze také opomenout, že jeho celoživotním a rovnocenným přítelem mu byly kočky, ke kterým získal vztah velmi příznivý a které mu byly přítelem i v obdobích nesnadných.

Cílem dané práce bylo představit a zmapovat život Vladimíra Holuba tak, abychom se zamysleli a pochopili, jak výjimečná osoba to byla a s jakými lidmi se stýkala (i prostřednictvím korespondence). Zkusme se na samotný závěr zamyslet: *Jak to, že se jindřichohradeckému regionu podařilo tak výrazně skrýt uměleckou osobnost, sochaře a básníka, jenž se přes všechny své životní nepřízně dostal do evropského kontextu modernistických proudů umění 20. století?* Nalézt pravdivou odpověď na tuto skutečnost je dosti nesnadné a současně je i nejméně smutné na tomto příběhu to, že Vladimír Holub stále čeká na své důstojné uvedení na scénu české literární společnosti, která by ho přijala a jeho dílo dokázala patřičně ocenit se všemi klady, kterými se jeho práce vyznačují. Mírný pokrok sice nachází jeho výtvarná a sochařská činnost, která je zmapována již vcelku obstojně, ale jak již bylo zmíněno v úvodu práce, zpracování jeho literární tvorby je stále mizivé. Jeho hrob v Jindřichově

Hradci tragicky pustne a zahrada, jenž se až do posledních chvil těšila sletům jeho přátel, se proměnila v zarostlou a neudržovanou pláň. Samozřejmě je to hlavně kvůli tomu, že Holub po sobě nezanechal žádného potomka a pokračovatele své linie, ale zároveň to svědčí o bezohlednosti okolí a místa, v němž Holub strávil většinu svého života. Ten, jenž svými optimistickými názory a myšlenkami provázel celý svůj život a dělil se o ně se svými přáteli, by si jistě zasloužil trochu úcty a vřelého přijetí.

Budeme-li se ptát, pro koho a proč vlastně vzniklo tak ohromné dílo, musíme si odpovědět, že Holub jím nepochybně vytvořil sám pro sebe vlastní svět v opozici k všední realitě komunistického režimu. Nicméně jak také sám řekl, jeho tvorba obsahuje více méně skrytá poselství určená malému okruhu přátel, v nichž každému z nás nabízí možnost vlastní sebereflexe. Christoph Brockhaus to pak doplňuje: „Když Holub překládá francouzské *l'art pour l'art* do němčiny a u psaného tvaru *Kunst für Kunst* škrtná ve druhém slově *Kunst* písmena „K“ a „t“, sděluje v jazyce Západu, oč usiluje.“¹⁴³ Bohužel je to to, co mu bylo po celý život upíráno a jenž i v dnešní době zůstává nevyužito – působit svým uměním na všechny lidi.

Vladimír Holub sice rozhodně nebyl intelektuálem, ale zato velmi vzdělaným a hluboce humánním umělcem. Jeho práce jsou dokladem toho, že pracoval více hlavou než rukou, jak ostatně sám dobře věděl. Vytvořil si vlastní svět umění, svět duchaplný, vtipný, groteskní a fantaskní, svět na pomezí hravé vřelosti a hořké vážnosti, který překonává hranice politických a společenských konvencí, svět plný hluboké životní zkušenosti. Odkud k tomu všemu bral sílu, zůstane navždy jeho osobním tajemstvím.

Rozlučme se s ním na závěr slovy jeho vlastními a doufejme, že jeho osobnost získá uznání, které si právoplatně zaslouží.

*„ ... až budu umírat nechte mne samotného
umírající má to rád
až zemru nermuťte se nebude proč
a až mne budou pochovávat řekněte:
předešel nás!“¹⁴⁴*

¹⁴³ Brockhaus, Ch., *Holub ludens*. Revolver Revue, 2003, č. 51, s. 271.

¹⁴⁴ básně Vladimíra Holuba, z jeho výstavy konané v J. Hradci a dnes uložené v Langrově domě JH.

Literatura a prameny

Brockhaus, Ch. (ed.), *Holub LUDENS*. Duisburg 2001.

Brockhaus, Ch., *Holub ludens*. *Revolver Revue*, 2003, č. 51, s. 266-271.

Brockhaus, Ch., a kol., *Holub hravý se jmenoval Vladimír*. *Českobudějovické listy*, 2002, roč. 11, č. 22, s. 9.

Dobešová, H., Vladimír Holub – jindřichohradecký Evropan. In: *Jindřichohradecký vlastivědný sborník*. Okresní muzeum v Jindřichově Hradci 2002, č. 14, s. 102-104.

Doležal, J., *Poslední surrealista*. *Reflex*, 1994, roč. 5, č. 45, s. 29.

Holub, V., *Aforismy*. *Listy*, 2003, roč. 33, č. 6, s. 65.

Holub, V., *Z díla*. *Revolver Revue*, 2003, č. 51, s. 273-289.

Holub, V., *Traktát o zlatě: dokončený o Zlaté neděli L.P. 1969*, s.n. 1970.

Lang, Č., *Vladimír Holub – zapomenutý dědic avantgardy*. *Revolver Revue*, 2003, č. 51, s. 250-265.

Langrův dům Jindřichův Hradec (Sabina a Jiří Langerovi).

Literární archiv Památníku národního písemnictví v Praze, fond Vladimíra Holuba, Korespondence s Františkem Jungwirthem a Jiřím Valochem, neuspořádáno.

Markvart, P., *V ohnisku i na okraji*. *Respekt*, 2002, č. 32, s. 23.

Muzeum Jindřichův Hradec, fond Vladimíra Holuba, neuspořádáno.

Pořad o Vladimíru Holubovi, Schůzky s literaturou ze dne 26. 1. 2003 (připravila Sabina Langrová), *Český rozhlas 3 - Vltava*.

Paměti Olgy Teinitzerové, Schůzky s literaturou ze dne 6. 9. 2003 (red. Hana Soukupová), *Český rozhlas 2 - Praha*.

Prchlík, Z., *Umělcovo jubileum*. *Maxi magazín*, 1995, roč. 3, č. 38, s. 5.

Prchlík, Z., *Jubileum neprofesionálního umělce*. *Domov*, 1991, roč. 30, č. 4, s. 37-39.

Prchlík, Z., *Pro teplo a pohodu domovů*. Maxi magazín, 1994, roč. 2, č. 14, s. 5.

Rozhovory s Josefem Brchaněm, jindřichohradeckým pamětníkem a přítelem V. Holuba.

Rozhovory a korespondence s Jiřím Valochem.

Valoch Jiří: Project, Galerie Jelení Praha. [online], [cit. 9. dubna 2011]. Dostupné na:
<<http://galeriejeleni.cz/index.php>>.

Vančura, J., *Vladimír Holub*. Listy, 2003, roč. 33, č. 6, s. 64.

Vaněk, M., *Polozapomenutý český modernista*. A2, 2007, roč. 2, č. 43, s. 8.

Přílohy

Seznam příloh:

- OBR. 1: Holub jako dítě
- OBR. 2: Holub jako dítě
- OBR. 3: Vladimír Holub s rodinou
- OBR. 4: Günter Grass a Vladimír Holub na zahradě ateliéru
- OBR. 5: Vladimír Holub s milovanou kočkou v náručí
- OBR. 6: Vladimír Holub na zahradě plné uměleckých objektů
- OBR. 7: Rodný list
- OBR. 8: Památka na svaté přijímání
- OBR. 9: Holubův cestovní pas
- OBR. 10: Průkazka městské hromadné dopravy v J. Hradci
- OBR. 11: Razítko francouzské ambasády z roku 1969 v cestovním pasu
- OBR. 12: Předvolání Holuba k soudnímu líčení z roku 1951
- OBR. 13: Platební příkaz z roku 1952
- OBR. 14: Telegram z roku 1953 o tom, že Holub bude propuštěn z vězení
- OBR. 15: figura Angel Ferrant, dřevo
- OBR. 16: objekt On a ona
- OBR. 17: objekt Bolavý prst
- OBR. 18: objekt Nafoukaný pták
- OBR. 19: objekt Protahující se kocour
- OBR. 20: objekt Pes
- OBR. 21: objekt Kardinál
- OBR. 22: objekt Portrét Maxe Ernsta
- OBR. 23: ukázka hry se jmény francouzských umělců: Paul Eluard
- OBR. 24: Tristan Tzara a pařížské prostředí
- OBR. 25: André Breton
- OBR. 26: Paul Klee
- OBR. 27: novoroční přání z roku 1978, zaslané svým přátelům
- OBR. 28: PF z roku 1978, ukázka vět a souvětí
- OBR. 29: Jiří Valoch: sonet
- OBR. 30: Jiří Valoch: nemá báseň
- OBR. 31: Jiří Valoch: Holubovi věnovaný obrázek „silence“

- OBR. 32: dopis od Emanuela Lešetického z Lešehradu z roku 1940
- OBR. 33: dopis od Františka Jungwirtha z roku 1944
- OBR. 34: Holubův dopis poslaný Olze Teinitzerové z roku 1971
- OBR. 35: pokračování dopisu Olze
- OBR. 36: Holubův domeček u řeky Nežárky
- OBR. 37: Holubův domeček a pohled do zahrady
- OBR. 38: zámecký poloostrov a Holubova zahrada
- OBR. 39: „holubník“
- OBR. 40: hřbitov u sv. Václava v J. Hradci a Holubův hrob
- OBR. 41: Holubův hrob

Obr.č.1

Obr.č.2

Obr.č.3

Obr.č.4

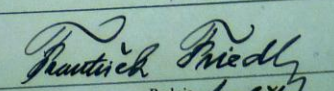

Obr.č.5

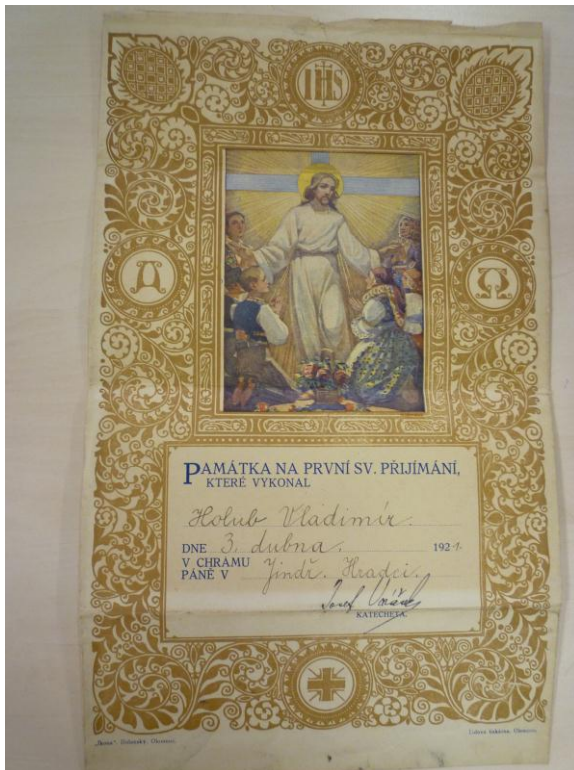

Obr.č.6

Republika Československá.		Rodný a křestní list		Diecéze českobudějovická.	
Krajský národní výbor: <u>České Budějovice</u>		<i>Testimonium natiuitatis et baptismi.</i>		Vikariát: <u>generální.</u>	
Okresní národní výbor: <u>Jindř.Hradec.</u>				Fara: <u>Jindřichův Hradec.</u>	
Č. exh.: <u>2514/51.</u>					
Matriky křestní: Libri baptisatorum:		Kniha: <u>XXVII.</u> List: <u>61.</u>	Číslo řadové: <u>136.</u>		
		Tomus: <u></u> Folium: <u></u>	Num. currens: <u></u>		
Den, měsíc, rok Dies, mensis, annus	narození natiuitatis	16.VII.1912 t. j. dne šestnáctého července			
	křtu baptismi	28.července 1912. Pokřtil: František Gabriel, kaplan Baptizans:			
Jméno - příjmení křtěnce Nomen baptisati		V l a d i m í r A d o l f H O L U B			
Místo narození Okres Locus natiuitatis District		Jindřichův Hradec č.4-II., okres soudní i politický Jindř. Hradec.		náboženství římskokatolické pohlaví mužské lože manželské	
O t e c Pater (Jméno a příjmení, náboženství, povolání, bydliště příp. místo narození a jména rodičů)		Dominik H o l u b, notářský úředník v Jindřichově Hradci č.4-II., manželský syn Ferdinanda Holuba, měšťana a soukenníka v Počátkách č.158 a Františky roz.Holý z Počátek; narozen v Počátkách č.158, okres soudní Počátky, polit.Kamenice n./L.			
M a t k a Mater (Jméno a příjmení, náboženství, povolání, bydliště příp. místo narození a jména rodičů)		Marie rozená Š í v r o v á, manželská dcera Tomáše Šivra, domkáře z Velkého Bednářce č.27 a Anny roz.Kolářové z Malého Bednářce čp.30; narozena ve Velkém Bednárci č.27, okres soudní i polit.Jindř.Hradec.			
Při porodu asistovala Obstetrix		Marie Sedláčková z Jindř.Hradce, zkoušená			
Kmotři Patrini		Adolf Holub, kamenický mistr v Lipnici č.-			
Poznámka Adnotatio		Rodiče oddáni 6.11.1909.			
Na důkaz toho stůj zde podpis a pečeť farního úřadu. In quorum fidem manu propria subscripsi et sigilo parochiali munivi.					
Děkanství: <u>Jindřichův Hradec</u>		Děkan: <u>PROBOŠTSKÝ ÚŘAD V JINDŘ. HRADCI</u>		dne <u>31. XII. 1949.</u>	
					
		Podpis: <u>probit</u>			

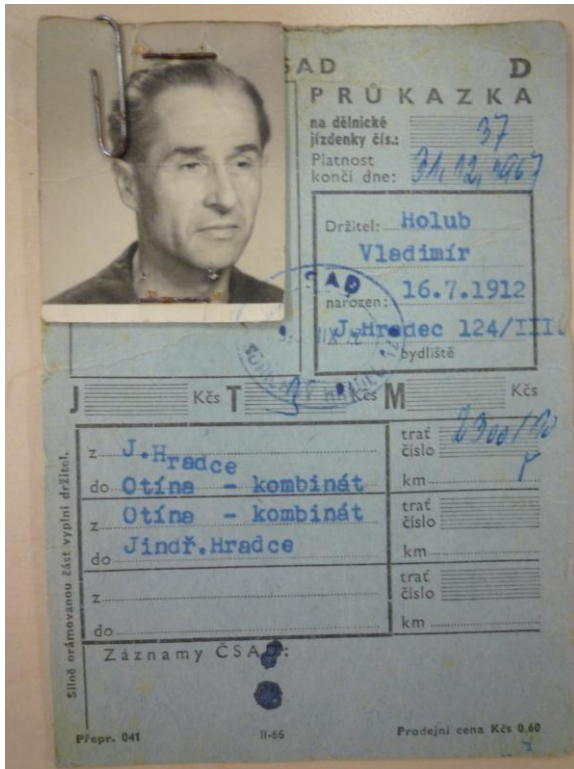
Obr.č.8

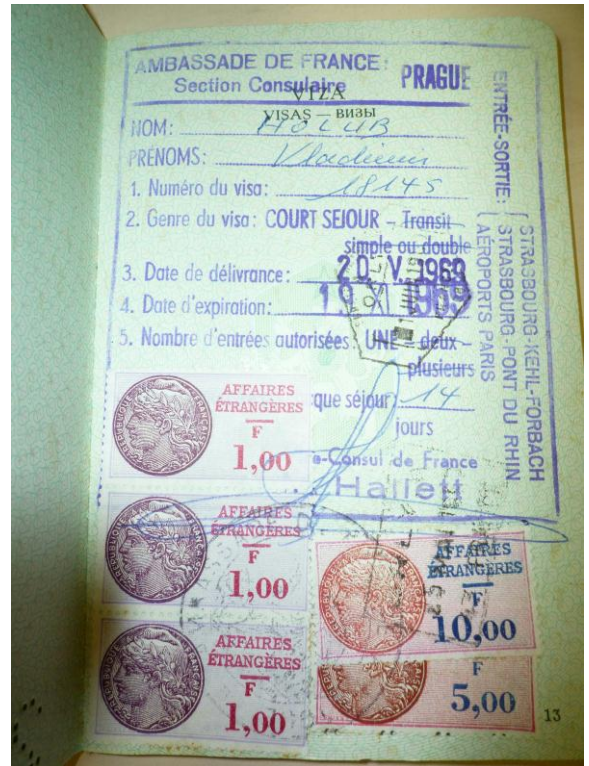
Obr.č.9

Obr.č.10

Obr.č.11

Obr.č.12

K. S. 4090/50 - IV/C .

Trestní věc
proti Vám
pro
podle § 2/3 z.č. 231/48 Sb. tr.n.

Příloha č. 3.
Jedn.číslo 28 T 116/51

Předvolání obviněného
k hlavnímu líčení.

O žalobě okresního prokurátora v Praze
ze dne 30.7.1951 jednací číslo 31 Pt 116/51 kterou jsme
Vám již doručili dopisem ze dne jednací číslo
....., jsme stanovili hlavní líčení
na den 31.srpna o 9.30 hod.
u podepsaného soudu v jednací síni č.dv. 89 v poschodí.

Jsmo přesvědčeni, že se ve vlastním zájmu ve stanovenou dobu do-
stavíte k hlavnímu líčení.

Přineste s sebou toto předvolání a svůj občanský průkaz nebo jin-
ý osobní průkaz s fotografií.

+/ I. Současně Vás podle § 141 odst. 1 trestního řádu upozorňujeme,
že se hlavní líčení může konat, pokud se nedostavíte.

+/ II. Vaše přítomnost při hlavním líčení je nutná.

Pokládáme proto za svou povinnost Vás upozornit na ustanovení
§§ 92, 96, 73 a 75 trestního řádu, podle nichž může být obviněný, který se
bez dostatečné omluvy nedostavil, předveden, může mu být uložena náhrada
nákladů, které svým nedostavením způsobil, a kromě toho může být potrestán
pokutou do 5.000,- Kčs.

Okresní soud trestní v Praze JUDr. Stanislav Láša
odd. XXVIII. Spálená ulice Za správnost vyhotovení
23 VIII 1951

/ Označen
razítko s

.....
+/ Škrtněte, co se nehodí

Obr.č.14

Číslo listu 06	Druh TELEGRAM Dedací č. 124	Číslo výpravě
Přijat	SPRAVA KNEZSKÉHO DOMOVA SV IGNACE JECNA 2 PRAHARIM2	Vypraven
21 9/2 9-1-1953		
Podací úřad PRAHA 144	Číslo 129	Počet slov /16
	Dan 9	Hod. 940
PRINESTE SATY VLADIMIR HOLUB BUDE 10/1 PROPUSTEN +		

Obr.č.13

Vladimír Holub
Věc: peněžitý trest

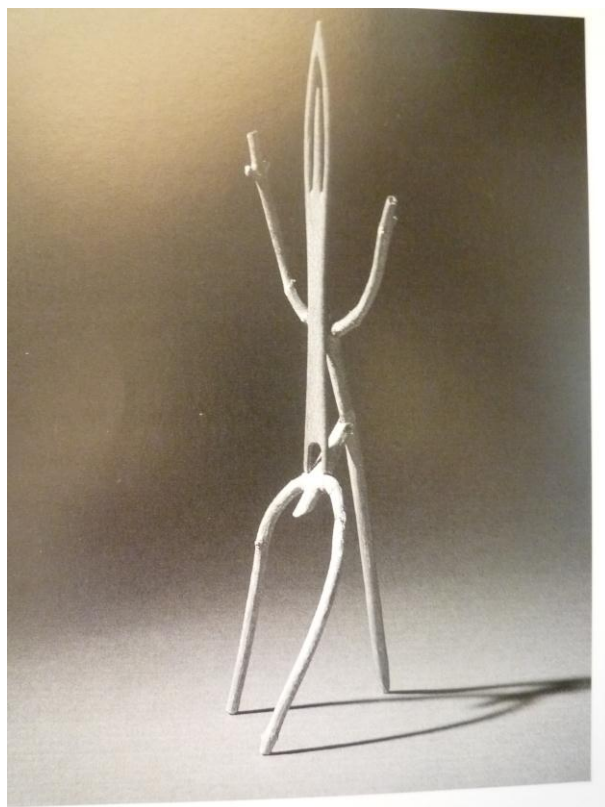
Při zaslání peněz třeba uvést toto jednací
číslo: 31 Pt 35/51
V1401/52

Platební příkaz.
Pan Vladimír Holub ve vazbě SVS Praha XIV,
Praha II., Ječná ul. 2, t. č. okresnímu trestnímu
soudu v Praze II. přípojeným šekovým vplatním listkem 10.000 Kčs-h
jako peněžitý trest
určen rozsudkem okresního soudu trest. v Praze
ze dne 19.2.1952. jednací číslo 28 T 116/51
- 7 břez 1952
(Datum a podpis prokurátora.)

OKRESNÍ PROKURATURA
PRAHA

Vzor č. 7. - Výnos min. sprav. č. 3442/50-132-IV/C. Publikovaný zákon č. 29/51/52 - 1951/52

Obr.č.15

Obr.č.16

Obr.č.17

Obr.č.18

Obr.č.19

Obr.č.20

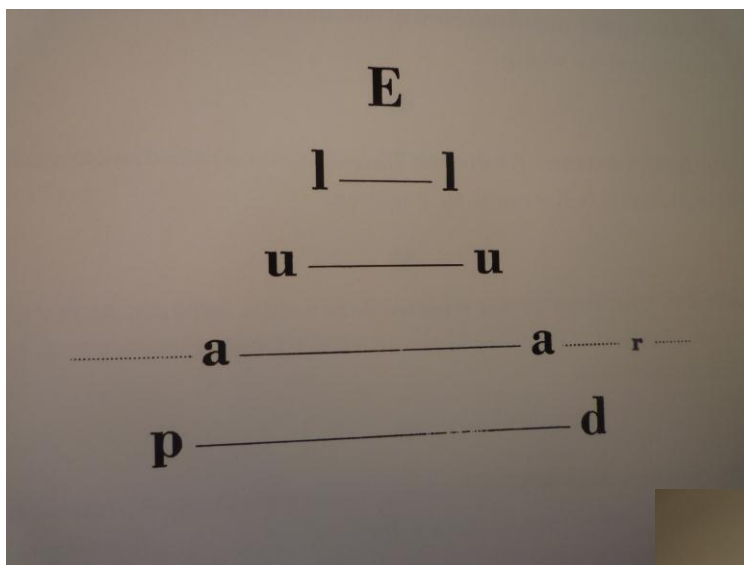
Obr.č.21

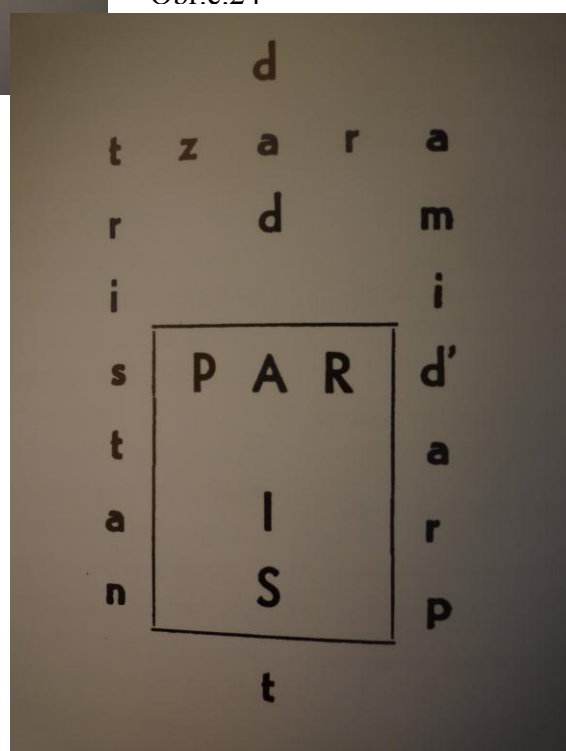
Obr.č.22

Obr.č.23

Obr.č.24

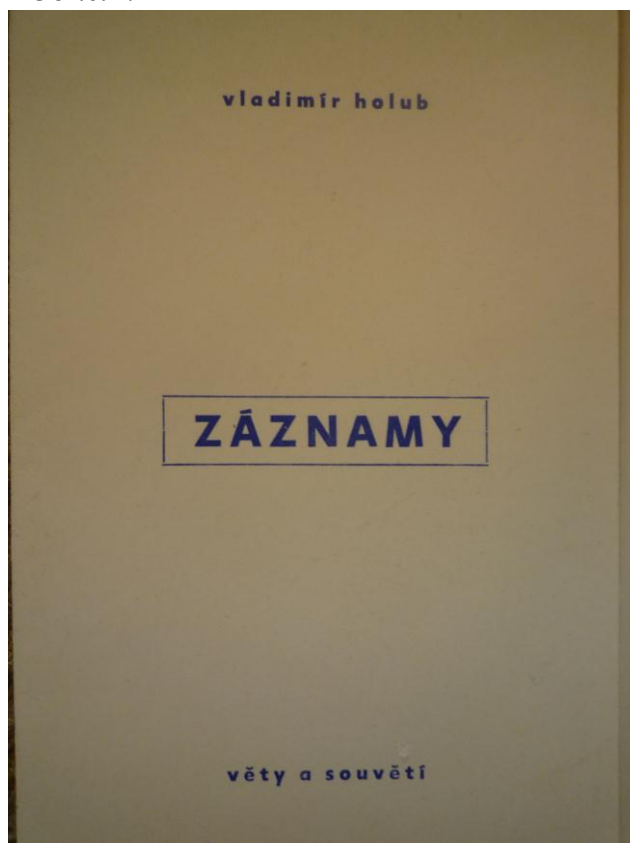
Obr.č.25

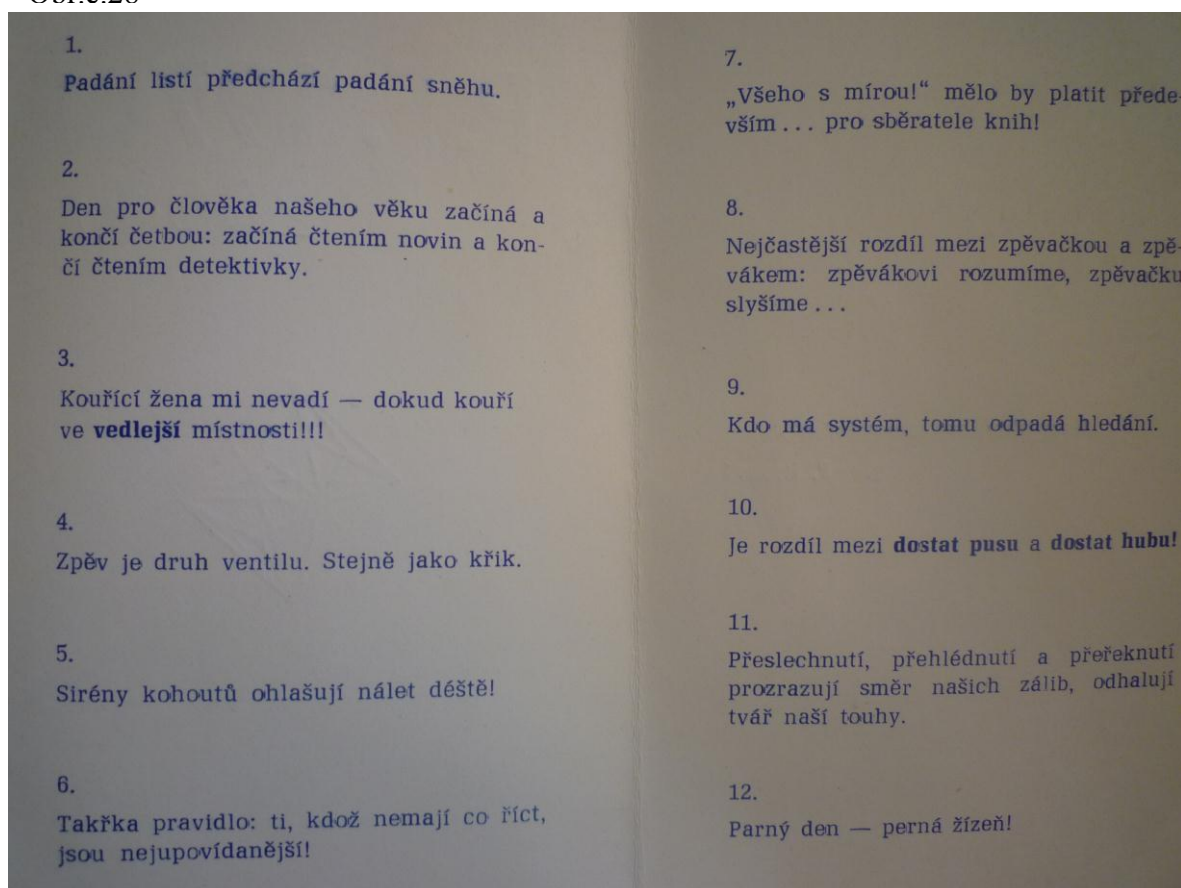
Obr.č.26

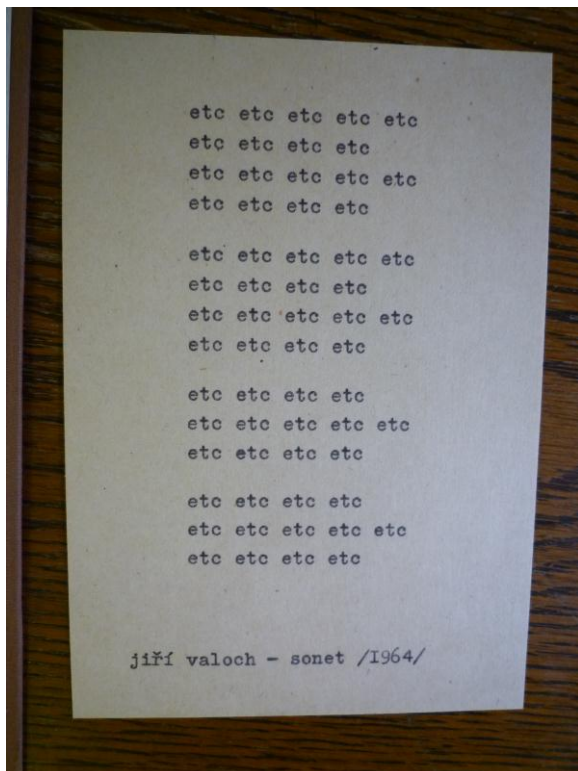
Obr.č.27

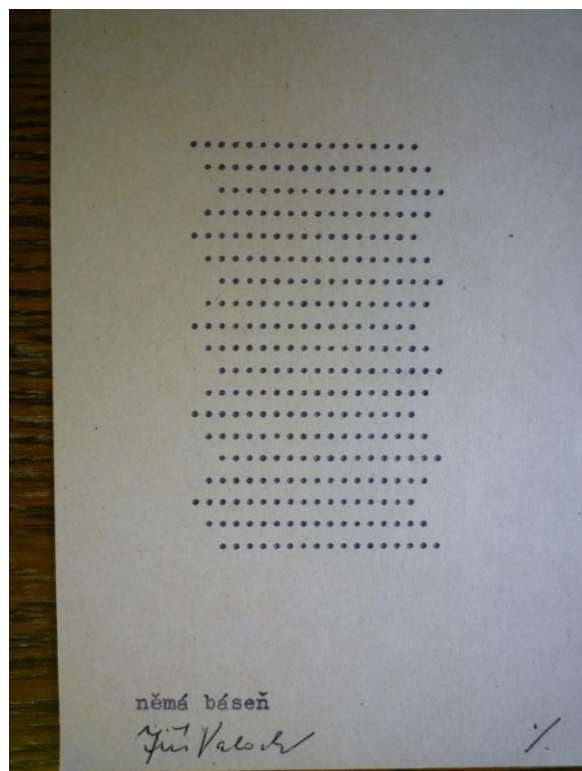
Obr.č.28

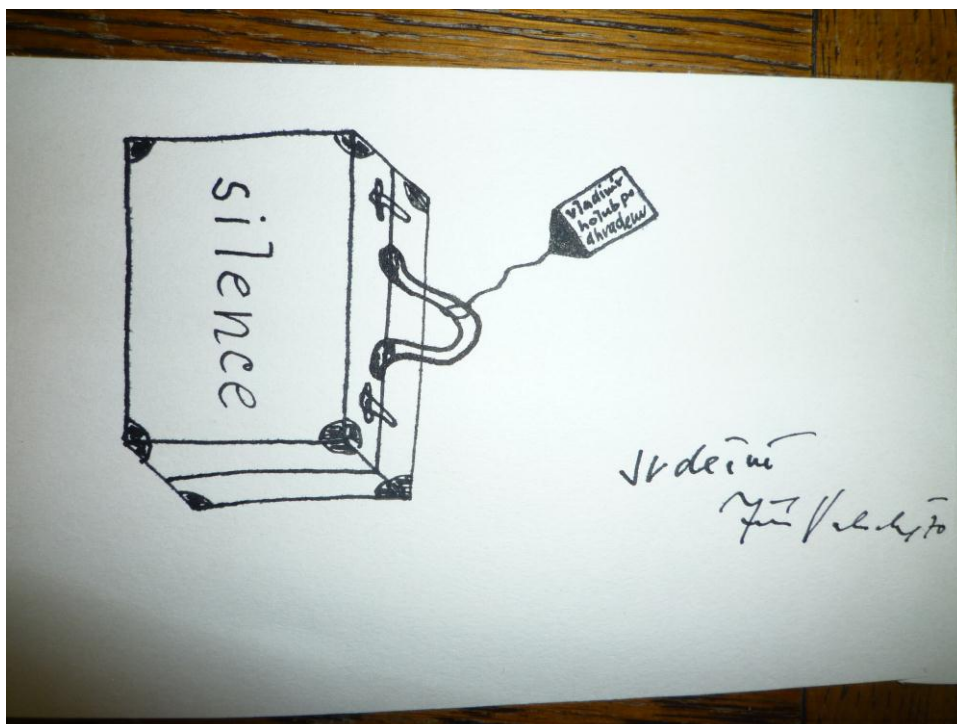
Obr.č.29

Obr.č.30

Obr.č.31

Obr.č.32

28/4. 40

milý Vladimíre!

Musíte ještě počkat s výjezdem do Itálie. Hala se mi nehota; zloužil jsem si levou ruku a mám ji v šetrném obvodu. Musím se tedy léčit (je to bolestivě) a chci si vyjet na venek, až bude dobře, napíši vám, do té doby setvůjte v jindřichovské Hradci.

Mluvil jsem včera s dr. Němancem z Vítkovic městské knihovny prosí, šel se mnou, co děláte a jste - k čemu v obvodu svůj vlnu evo přijel, co jste ještě neovadil, Opamují vám to tedy

S přátelským pozdravem
Václav

Obr.č.33

Budweis 9. VIII. 1944

Milý pane
Rado,

Byl jsem sice v neděli v JH ale jsem na skok. Přijel jsem po poledni a odjel večer. Mám jednu do Pítku takže vás zase uvidím někdy kolem 20/8.

- Doufám, že se vám vede krevně, když ne dobře.

Objevil jsem jednou zajímavou kulturu v tajuplném časopise Vermeil práce z 2/8. 1944 a je tam několik velkých zajímavostí. Řelke, yskub(!) etc. Povídaní lidí k recenzi.

Touto se již na Zápra. lékařě, Některými nic co by stálo za věc, ale měte-li připově!

Obr.č.34

Byl jeden stáreň naš mluvu... To mně moc potěšilo, ale protože jinak bylo slubnější, věděl jsem, že za polejšné budou zas trópy, a taky byly, dalo se sedět na zahrádě, a taky se sedělo, přišli Rauschovi, a seděli jsme venku 2 hodiny. Přišli s tím, že "jste sám doma, a tak jsme Vás přišli potěšit". - Přes nákup /fronta na maso/ atd. a přes návštěvy, podávalo se mi ^{malé resty} /stříbrnou/ a budu se moct pustit hned do (PSA). - A ještě toto. Také jsem dozvěděl, náhodou, o jednoho kočkofila, na kolik mu jeho kocour přijde do roka. Zovídal: "mně ten náš kocour přide za rok na 520 Kčs. Tejdně 10 Kčs musím do něj vinvestovat". Mám pocit, že našim kočkám se chodí kupovat 2x tejdně - a ještě jim denně nosím něco ze závodky - pravda ~~svěží~~ tak ~~žeby~~ problémů který, první den dovoleně, ale zpráva by nebyla úplně, kdybych neoznámil, že večír, o 6 hod. jsem masel zatopit, jednak abych se ohřál, jednak abych zlikvi oval zbytky toho kočofího masa, které už kočky nechtěly, pto ten smrad, který začalo to maso vydávat. Inu, rána 1 večery už začínaj být ostrý. A což teprv na horách, žej? Ale ndjak se vo tebe nestrachaj, jsi bytost prozřavá, takže jistě jsi si sebou vzal, když dšs hejt na lýžářskej bouď, na jen dvoje bombardiky ale 1 rezervní peřinu /tu skládaci.../. A tak to tedv tam vychutnej pěkně, a vědec si z toho nic nedělej /že nám taď je smutno, což potvrzuje svými vlastnoručnými a vlastnoručnými podpisem:

Jindř. Hradec,
září 1971.
Požabovně přístě

Obr.č.35

Oli/nko/ milá,
tridy

v pondělí z toho všeho, co bylo naplánováno ~~bylo~~ sešlo. Místo svých prací jsem seděl v muzeu a psal a psal. A bylo toho tolik, že se skončilo až o 1/2 5... Pak jsem se vydal do města, za nákupy, ale cestou, u kostela, jsem zjistil, že nemám sebou peníze, a tak jsem se musel vrátit dom, peníze vzít, a jít znovu... Na jedný straně člověk zápsí vo vteřiny, a na druhý vyhsazuje půlhodiny jednatvé... Ale tím je vlna ta čára přes rozpočet. Nu, a když jsem se zas objevil v domečku, bylo už pál šesté, šili byl tu už čas dělat zas kočkám večeri. Já jim to krájím na malé kousičky, a tak to trvá dost dlouho, zvlášť když přichází ještě díorek, který chce právě tak velkou porci, a právě tak zkombinovanou. /vatený-syrový/ ... Když jsem večer tedv uléhal, nemusel jsem si lámat hlavu s bílanou dne. Byla jednoduchá: zase další stracený den, zas další, který třeba označit černou kostkou...

Hoc uběhla klidně: Pěchta spala v Tvěm pokoji, a asi sežrala něco navíc, nebo tu pokýskou myšku, protože tam byla ráno nablínáno. A nějaký chlupatý kousky tam byly na hromádce. Ale P. odešla spokojeně ven... takže nic jí jinak z toho nebylo. Zauka zato přišla až ráno, fškela, že procházky v měsíčních nocích jsou zdravý... To se potom spí ocej den, a nemusí se sni vohjševat. Ale já přebíhám, jak vidím. P. zů -
probdál v 6, vylézl jsem, a schválně jsem se šel podívat na barometr, zajímá mně... Tak vedhrnu záclonu, a vida!

Obr.č.36

Obr.č.37

Obr.č.38

Obr.č.39

Obr.č.40

Obr.č.41

